

TÜRK TARİH KURUMUNUN GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu Genel Kurulu'nun 1978 yılı olağan Genel Kurul toplantısı 25 Nisan 1978 Salı günü saat 10'da Kurum merkezinde yapıldı.

Kurum üyeleri saat 9,30'da Kurumun kurucusu Atatürk'ün Anıtkabirini ziyaret ederek saygı duruşunda bulundular ve bir çelenk koydular.

Türk Tarih Kurumu Başkanı Ord. Prof. Enver Ziya Karal şeref defterine şunları yazdı:

“Atatürk !

Andımızı tekrarlamak için bir kez daha huzuruna geldik. Ülküne bağlı kalacağız, herşeye rağmen seni unutmayacağız.”

Kurum merkezine dönen üyeler saat 10'da Genel Kurul toplantısına katıldılar. Yoklama sonunda 27 üyenin hazır bulunduğu anlaşıldığından, Başkan Ord. Prof. Enver Ziya Karal kısa bir konuşma ile oturumu açtı.

1977 yılı içinde sonsuzluğa göçen üyelerimizden Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı ile Prof. Dr. Cemal Tukin'in anıları için saygı duruşunda bulunuldu.

Diploma alacak üye bulunmadığından gündemin 5. maddesine geçilerek Genel Kurulu idare etmek üzere Başkanlık divanı seçimi yapıldı. Genel Kurul Başkanlığına Prof. Dr. Coşkun Üçok, ikinci başkanlığa Prof. Dr. Fikret Işıltan, yazmanlıklara da Prof. Dr. Jale İnan ve Prof. Dr. Tahsin Yazıcı seçildiler.

Oturuma Prof. Dr. C.Üçok'un başkanlığında devam edilerek gündemin 6. maddesi uyarınca Genel Müdür Uluğ İğdemir Yönetim, Basımevi Yönetim ve Denetleme Kurullarının raporlarını okudu. Söz alan Denetleme Kurulu üyelerinden Ord. Prof. Reşat Kaynar henüz kapanmamış olan telif ve çeviri ücretleri avanslarının bir an önce kapatılması için yeni Yönetim Kurulu'nun gerekli önlemleri almasını istedi. Prof. Dr. Münir Aktepe verilen avansların yönetmeliğe uygun olup olmadığını sordu. Genel Müdür Uluğ İğdemir telif ve çeviri avanslarının Yayın ve Telif Hakları Yönetmeliğinin 20. maddesine uygun olarak verildiğini, bütün sıkıntının kitaplar Basımevinde dizildikten sonra düzeltme evresinde başladığını, bazı yazarlardan çok geç basıla alındığını, bunun hem maliyeti arttırdığını, hem de kitapların zamanında çıkmama sonucunu verdiğini söyledi.

Raporlar oya konarak oybirliği ile onaylandı ve Yönetim Kurulları aklandı.

Gündemin 7. maddesine geçilerek 1978 bütçesini incelemek üzere Bayan Fakihe Öymen, Ord. Prof. Reşat Kaynar ve Prof. Dr. Ali Sevim Bütçe Yarkuruluna seçildiler.

Gündemin 8. maddesine göre gizli oyla yapılan Yönetim Kurulu seçimlerini aldıkları oy sırasına göre Ord. Prof. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Tahsin Özgüç,

Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Prof. Dr. Bahadır Alkım, Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal ve Prof. Dr. Mevrure Tosun; yedek üyelikleri de sırasıyla Prof. Dr. Adnan Erzi, Prof. Dr. Afet İnan ve Prof. Dr. Afif Erzen kazandılar.

Daha sonra gündemin 9-12. maddelerinde belirtilen seçimlere geçilerek:

a) Denetleme Kurulu asıl üyeliklerine Bayan Fakihe Öymen, Ord. Prof. Reşat Kaynar, Prof. Dr. Şerafettin Turan; yedek üyeliklere Prof. Dr. Tahsin Yazıcı, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı ve Prof. Dr. Neşet Çağatay açık oyla seçildiler.

b) Onur Kuruluna Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Ord. Prof. Hikmet Bayur, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı; yedek üyeliklere Dr. Hâmit Koşay ve Prof. Dr. Jale İnan açık oyla seçildiler.

c) Basımevi Yönetim Kuruluna aldıkları oy sırasına göre Prof. Dr. Coşkun Üçok, Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı, Dr. Hâmit Koşay ve Prof. Dr. Afif Erzen; yedek üyeliklere Prof. Dr. Adnan Erzi, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Prof. Dr. Neşet Çağatay gizli oyla seçildiler.

ç) Kitaplık Yarkuruluna Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Dr. Hâmit Koşay, Prof. Dr. Adnan Erzi; yedek üyeliklere Prof. Dr. Neşet Çağatay, Prof. Dr. Nimet Özgüç, Prof. Dr. Afif Erzen gizli oyla seçildiler.

Vakit geç olduğundan öğleden sonra saat 15,30'da toplanılmak üzere oturuma son verildi.

Genel Kurul saat 15,30'da Başkan Prof. Dr. Coşkun Üçok'un başkanlığında ikinci oturumunu yaptı.

Gündemin 13. maddesi uyarınca Yönetim Kurulu tarafından asıl, şeref ve muhabir üyelikler için önerilen adayların seçimine geçildi. Oy ayrımı Yarkuruluna Prof. Dr. Fikret Işıltan, Prof. Dr. Mevrure Tosun ve Prof. Dr. Ali Sevim seçildi. İlk önce asıl üyelik seçiminin yapılması kabul edildi. Adayların adları basılı liste dağıtıldı. Oylamaya 28 üye katıldı. Ayrım sonunda Türkiye Cumhuriyeti Lahey Büyükelçiliği Müsteşarı Bay Bilâl Şimşir, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Yaşar Yücel, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klasik Filoloji Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. Suat Sinanoğlu'nun asıl üyeliğe seçildiği anlaşıldı.

Şeref üyeliği için önerilen adayların listesi dağıtıldı. Seçime 26 üye katıldı. Budapeşte Üniversitesi Profesörlerinden Türkolog Czeglédy Karoly, Macar Bilimler Akademisi üyesi Türkolog Prof. Dr. Ligeti Lajos, Viyana Üniversitesi Türkoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Andreas Tietze şeref üyeliklerine seçildiler.

Muhabir üyelikler için önerilen adayların listesi dağıtıldı, seçime 26 üye katıldı. California Üniversitesi Türk Tarihi Profesörü Stanford Shaw, Budapeşte Üniversitesi Osmanlı Tarihi bölümü yöneticisi Doçent Dr. Kaldy - Nagy Gyula ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri tablet uzmanlığından emekli Bayan Muazzez Çığ muhabir üyeliklere seçildiler.

Bütçe Yarkurulu raporu gelmiş olduğundan rapor, yönetmelik ve bütçe okunarak Kurumun 1978 yılı bütçesi gelir ve gider bölümleri denk olarak 23. 275.513 lira üzerinden oybirliği ile kabul edildi.

Yönetim Kurulu ile Kollardan gelen öneriler okunarak şunlara karar verildi:

a) Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Akademiler Birliği ikinci yedek üyeliğine Prof. Dr. Bahadır Alkım seçildi.

b) Üyesi bulunduğumuz Uluslararası II. Dünya Savaşı Komitesi'nin 1979 yılında Ankara'da bir kollegiyum düzenlemesi uygun görüldü.

c) Türk - Macar Kültürel ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması uyarınca yurdumuza gelen Macar heyeti ve Macar Tarih Kurumu Başkanının Türk Tarih Kurumu ile Macar Tarih Kurumu'nun birlikte çalışmaları için önerdiği planın çoğaltılarak üyelere gönderilmesine, üyelerin bir hafta içinde verecekleri yanıtlara göre Yönetim Kurulu'nun gereğini yapmasına karar verildi.

ç) Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Tarihsel Bilimler Komitesi'nin beş yılda bir yapılan kongrelerinden 1990 yılına rastlayanının Ankara'da toplanması için 1980 Bükreş kongresinde girişimde bulunulmasına karar verildi.

d) Eskiçağ Kolunun arkeolojik kazıların çokluğu ve Eskiçağ bilimleri üzerinde yapılan araştırmaların yoğunluğu nedeni ile Belletenden ayrı olarak altı aylık veya yıllık yeni bir derginin çıkarılması hakkındaki kararının Sonbaharda yapılacak olağanüstü Genel Kurulda görüşülmesine karar verildi.

e) Telif Hakları Yönetmeliğinin 25. maddesi uyarınca yazar ve çevirmenlerle Kurum arasında yapılması gereken sözleşmenin Yönetim Kurulunca hazırlanan metni okunarak onaylandı.

f) Saray Bosna Bilim ve Sanat Akademisinin 20-30 Ekim 1978 tarihleri arasında Saray Bosna'da "1878'de Bosna - Hersek'de Avusturya - Macaristan İşgaline Karşı Direnme" konusunda düzenleyeceği simpozyuma üyelerimizden Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal'ın "Bosna - Hersek Olayları Karşısında Türkiye" adı altında bir bildiri ile katılması uygun görüldü.

g) 2 Eylül 1978'de Londra'da toplanacak olan Uluslararası Klasik Arkeoloji Kongresine üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal ile Prof. Dr. Jale İnan'ın birer bildiri ile katılmalarına karar verildi.

h) Almanya'nın Súdost Europa Derneğinin 1978 yılında Münih'de düzenleyeceği "Berlin Kongresinin 100. yıldönümü münasebetiyle 1878 lerde Güney - Doğu Avrupa" konulu sempozyuma üyelerimizden Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal ile Prof. Dr. Coşkun Üçok'un birer bildiri ile katılmalarına karar verildi.

ı) Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi Araştırmaları Kurumu'nun 18-22 Eylül 1978 tarihleri arasında Saray Bosna'da düzenleyeceği sempozyuma üyelerimizden Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Prof. Tayyib Gökbilgin, Prof. Dr. Şerafettin Turan, Prof. Dr. Adnan Erzi'nin katılmaları uygun görüldü.

i) Bu yıl kongrelere gitmek ve bilimsel araştırma yapmak isteyenlerin çokluğu nedeni ile bütçe olanakları ve hükümetçe sağlanacak döviz miktarları gözönüne alınarak Yönetim Kurulunca kesin karara varılmasına karar verildi.

Kollardan gelen kararlar okunarak şunlara karar verildi:

a) Antik Side kentinin suyollarını incelemek üzere Prof. Dr. Jale İnan'a bilimsel araştırmalar diliminden 50.000 liralık bir ödeneğin ayrılması,

b) Silifke dolaylarında yapacağı arkeolojik araştırma ve incelemeler için üyelerimizden Prof. Dr. Semavî Eyice'ye 15.000 liralık bir ödeneğin ayrılması.

Üye önerileri görüşülerek şunlara karar verildi:

a) Kurumdan telif hakkı karşılığı veya kongrelere katılma nedeni ile alınan ve bugüne kadar kapatılmayan avansların en geç altı ay içinde kapatılması için üyelere uyarıda bulunulması, kapatmayanlar için yasal önlemlerin alınması.

b) Başbakanlığın dış münasebetler hakkındaki genelgesinin Yönetim Kurulunca yanıtlanması.

TÜRK TARİH KURUMU YÖNETİM KURULU'NUN 1977 ÇALIŞMA YILI RAPORU

Genel Kurulun Sayın Üyeleri,
Yönetim Kurulumuzun 1977 çalışma yılı raporunu sunuyoruz:

BÜTÇE DURUMU

Kurumumuzun 1977 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.:

A GELİRLER

<i>Bölüm</i>	<i>Gelirlerin Çeşidi</i>	<i>Bütçeye Konan</i>		<i>Sağlanan</i>	
		<i>Lira</i>	<i>Krş.</i>	<i>Lira</i>	<i>Krş.</i>
I	Kurum artırımından		1,—		,—
II	Atatürk vasiyeti geliri	12.179.100,—		16.232.534,82	
III	Üye ödentileri	2.000,—		2.220,—	
IV	Yayın gelirleri	700.000,—		1.027.222,—	
V	Basımevi geliri	2.000.000,—		2.000.000,—	
VI	Türlü gelirler		300.000,—		533.166,54
	TOPLAM	15.181.101,—		19.795.143,36	

B. GİDERLER

<i>Bölüm</i>	<i>Giderlerin Çeşidi</i>	<i>Bütçeye Konan</i>		<i>Harcanan</i>	
		<i>Lira</i>	<i>Krş.</i>	<i>Lira</i>	<i>Krş.</i>
I	Görevli giderleri	5.995.200,—		5.266.015,07	
II	Yönetim giderleri	430.000,—		728.915,71	
III	Bilimsel giderler	6.400.000,—		4.627.060,46	
IV	Yatırımlar ve yatırımla ilgili giderler		2.355.901,—		1.310.777,90
	TOPLAM	15.181.101,—		11.932.769,14	

Bu tablolarda görüldüğü üzere Kurumumuzun 1977 gelirleri bütçede tasarlanan gelirlerden 4.614.042 lira 36 kuruş fazladır. Bu fazlalığın 4,053.437 lira 82 kuruşu Atatürk vasiyeti gelirinden, 220 lirası üye ödentilerinden, 327.222 lirası yayın satışlarından, 233.166 lira 54 kuruşu türlü gelirlerden sağlanmıştır.

Giderlerimiz ise bütçede öngörülen giderlerden 3.248.331 lira 86 kuruş eksiktir. Bu artırımın 729.184 lira 93 kuruşu görevli giderlerinde, 1.772.939 lira 54 kuruşu bilimsel giderlerde 1.025.123 lira 10 kuruşu da yatırım giderlerinde olmuştur. Yönetim giderlerinde ise 298.915 lira 71 kuruş fazla harcama yapılmıştır.

Gerçek gelirlerimizle gerçek giderlerimiz arasında görülen 7.862.374 lira 22 kuruş Kurumun yedek fonuna alınmıştır.

YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayınlanmıştır:

- 1 - FEVZİYE ABDULLAH TANSEL: *Ziya Gökalp Külliyyatı I Şiirler ve Halk Masalları* (2. baskı).
- 2 - BENEDICT CURIPESCHITZ, Türkçeye çeviren, ÖZDEMİR NUTKU: *Yolculuk Günlüğü 1530*.
- 3 - PAUL KNOBLAUCH: *Die Hafenanlagen und die Anschliessenden Seemauern von Side*.
- 4 - CEVDET BAYBURTLUOĞLU: *Erythrai II. Pışmiş Toprak Eserler*.
- 5 - İSMAIL SOYSAL - MİHİN LUGAL (EREN): *Türk İncelemeleri Yapan Kuruluşlar*.
- 6 - İSMAIL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Osmanlı Tarihi III. cilt 2. kısım, (2. baskı)*.
- 7 - PROF. DR. AFET İNAN: *Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Deurimi*.
- 8 - *Atatürk Konferansları VI. cilt*.
- 9 - İBRAHİM KUTLUK: *Hasan Çelebi Tezkeresi I. cilt*.
- 10 - SABAHATTİN EYÜPOĞLU VE AZRA ERHAT: *Hesiodos Eseri ve Kaynakları*.
- 11 - ORD. PROF. ENVER ZİYA KARAL: *Osmanlı Tarihi VII. cilt. (2. baskı)*.
- 12 - *Bellelen*: 161 - 164.

Şu eserlerin baskıları bitmek üzeredir:

- 1 - ORD. PROF. ÖMER LÜTFİ BARKAN: *Hüdavendigâr Livası Sayım Defteri I. cilt*.
- 2 - BİLÂL ŞİMŞİR: *İngiliz Belgelerinde Atatürk III. cilt*.
- 3 - TAYFUR SÖKMEN: *Hatay'ın Kurtuluşu için Harcanan Çabalar*.
- 4 - İBRAHİM ETHEM AKINCI: *Demirci Akıncıları*.

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına başlanmıştır:

- 1 - PROF. DR. AFİF ERZEN: *Çavuştepe I*.
- 2 - DR. COŞKUN ÖZGÜNEL: *Karia Geometrik Seramiği*.
- 3 - ÇAĞATAY ULUÇAY: *Padişahların Kadınları ve Kızları*.
- 4 - *VIII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri*.
- 5 - G. OSTROGOVSKY, Türkçeye çeviren, PROF. DR. FİKRET İŞILTAN: *Bizans Devleti Tarihi*.
- 6 - ORD. PROF. DR. ŞEVKET AZİZ KANSU: *İnsanlığın Kaynakları ve İlk Uygarlıklar II. cilt*.
- 7 - BİLÂL ŞİMŞİR: *Ege Sorunu II. cilt*.
- 8 - *The Republic of Turkey 1923 - 1973*.
- 9 - PROF. DR. AFET İNAN: *Cumhuriyetin 50. Yılı için Köylerimiz*.
- 10 - FIRDEVSİ: *Kutupnâme*.
- 11 - MANSURİ ZÂDE MUSTAFA, Türkçeleştiren, PROF. DR. NEŞET ÇAĞATAY: *Netayic'ül vukuat*.

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına karar verilmiştir:

- 1 - PROF. DR. FÜRÜZAN KINAL: *Eski Anadolu Tarihi*, (2. baskı).
- 2 - BİLAL ŞİMŞİR: *Atatürk'ün Büyük Söylevi üzerine Belgeler*.
- 3 - ERNEST BARKER, Türkçeye çeviren, Doçent Dr. METE TUNÇAY: *Bizans'ta Toplumsal ve Siyasal Düşünüş*.
- 4 - JACQUES LEFORT: *Topkapı Sarayı Arşivlerinin Yunanca Belgeleri, Cem Sultan Tarihine Katkı*. (Fransızca ve Türkçe).
- 5 - *Atatürk'ün Büyük Nutku'nun 50. yılı Sempozyumu Bildirileri*.
- 6 - PROF. DR. TAHSİN ÖZGÜÇ: *Orta Kuzey Anadolu Araştırmaları* (Türkçe - İngilizce).
- 7 - DOÇ. DR. KUTLU EMRE: *Yanarlar Hitit Mezarlığı* (Türkçe - İngilizce).

TÜRKİYE DIŞINDA KATILDIĞIMIZ ULUSLARARASI KONGRE,
SEMPOZYUM, KOLLEGYUM VE BENZERİ TOPLANTILAR

Kolların ve Yönetim Kurulumuzun kararları uyarınca bu yıl katıldığımız kongre, sempozyum, kollegyum ve benzeri toplantılar sırasıyla şunlardır:

§ 21-27 Mayıs 1977 tarihleri arasında Atina'da yapılan Güney - Doğu Avrupa Araştırmaları Kurumu'nun komite toplantısına Kurumumuz adına Ord. Prof. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Afif Erzen ile UNESCO Türkiye Milli Komitesi Başkanı Prof. Bedrettin Tuncel katıldılar. Katılanların yoluk ve gündelikleri Güney - Doğu Avrupa Araştırmaları Kurumu ile Yunanistan Milli Komitesince karşılanmış, arkadaşlarımıza zorunlu giderleri için 100 dolar karşılığı döviz verilmiştir.

Sayın Karal'ın bize verdiği rapora göre: Toplantıda 4 konu ele alınmıştır:

1. 1918 - 1923 yılları arasında Balkan Devletleri ile imzalanan barış andlaşmalarını kapsayan kitabın hazırlanması.
2. 1979'da Türkiye'de toplanacak kongrenin programı.
3. İki dünya savaşı arasında Balkan memleketlerinde yapılan eğitim reformları üzerine tebliğler.
4. Sofya'da kurulacak dokümantasyon merkezi üzerine resmi olmayan konuşmalar.

1 ve 2. konular 23 ve 24 Mayıs'ta Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın başkanlığında yapılan toplantılarda, 3 ve 4. konular 25 Mayıs'ta Amerikan delegesinin başkanlığında görüşülmüştür.

Andlaşmaları kapsayan kitabın kronolojik biçimde sıralanarak her memleketin raportörü tarafından hazırlanacak bibliyografyanın, dizinin ve andlaşmaların yayımlandığı öteki kaynakların listesinin buna katılması uygun görülmüştür.

1979'da Türkiye'de toplanacak Güney - Doğu Avrupa Araştırmaları IV. kongresinin Hamburg'da saptanan bazı konularına üyelerimizin karşı çıkmaları üzerine bunlar değiştirilmiş ve kongrenin resmi dilleri arasına Türkçe de konmuştur.

İki dünya savaşı arasında Balkan memleketlerinde yapılan eğitim reformları konusunda toplantıya üç bildiri sunulmuştur. Bunlardan ikisini Fransızlar, birisini de Kurumumuzun ricası üzerine "İki Cihan Savaşı Arasında Türkiye'de Milli

Eğitim Alanında Yapılan Devrim” konusunda UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı Sayın Prof. Bedrettin Tuncel sunmuştur.

§ Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Akademiler Birliği'nin 12-18 Haziran 1977 tarihleri arasında Atina'da yapılan 51. Genel Kurul toplantısına yolluk ve gündelikleri Kurumumuzca ödenmek suretiyle üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal katılmıştır. Arkadaşımız Genel Kurul toplantıları dışında,

- 1 - Corpus Vasorum Antiquorum,
- 2 - Sylloge Nummorum Graecorum,
- 3 - Lexicon Iconographicum,
- 4 - Tabula Imperii Romani komisyonlarının toplantılarına da katılmıştır.

§ Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Tarihsel Bilimler Komitesi'nin 28-29 Temmuz 1977'de Kanarya Adalarının Puerto de la Cruz kentinde düzenlenen Genel Kurul toplantısına yolluk ve gündelikleri Kurumumuzca karşılanmak suretiyle üyelerimizden Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal ve Prof. Tayyib Gökbilgin katıldılar.

Sayın Baykal'ın bize verdiği rapora göre, 1980'de Bükreş'te toplanacak Uluslararası Tarihsel Bilimler XV. kongresi için tarafımızdan önerilen 4 konudan üçünün programa alındığı anlaşılmaktadır. Bu konular şunlardır:

- 1 - Hitit feodalizmi ve etkileri.
- 2 - IX. yüzyılda Yakın Doğuda akılcı düşünce akımları.
- 3 - Osmanlılarda vakıf müessesesi.

Ayrıca ana temalar arasında bulunan:

- 1 - Kültürlerin karşılaşma yeri olarak Avrupa.
- 2 - Toplumda Kadın.

konularında Kurumumuzdan Ko-Raportörler istenmiştir.

Arkadaşımız Kurumumuzun uluslararası bilim alanında büyük itibarı olduğunu bu toplantıda gördüğünü raporunda belirttiği gibi, 1985'de yapılacak XVI. kongreye Almanların şimdiden talip olduğunu, 1990 kongresinin Türkiye'de toplanması için 1980 Bükreş kongresine bir öneri gönderilmesini de istemektedir. Bu istek Genel Kurulumuza ayrıca sunulmuştur.

§ İsrail Hükümetinin davetlisi olarak Başkanımız Ord. Prof. Enver Ziya Karal ve Genel Müdürümüz Uluğ İğdemir 15-21 Haziran 1977 tarihleri arasında İsrail'i ziyaret ederek Kudüs, Hayfa ve Tel-Aviv Üniversiteleriyle müzelerde ve bilim kurumlarında incelemelerde bulunmuşlardır. Kendilerine zaruri giderleri için 100 er dolarlık yardım yapılmıştır.

§ 29 Ağustos - 2 Eylül 1977 tarihleri arasında Dışişleri Bakanlığının davetlisi olarak Başkanımız Ord. Prof. Enver Ziya Karal, üyelerimizden Ord. Prof. Reşat Kaynar ve Genel Müdürümüz Uluğ İğdemir'den oluşan bir kurul Kıbrıs'ı ziyaret etmiştir. Burada Başkanımız "Tarihte Akdeniz ve Türkler" konusunda bir konferans vermiş, ayrıca Kıbrıs Radyosunun düzenlediği "Atatürk İlkeleri" konulu açık oturuma, Prof. Kaynar'la birlikte katılmıştır.

§ 27-30 Eylül 1977 tarihleri arasında Moskova'da toplanan "Uluslararası İlişkiler Kongresi" ne Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Hükümetinin davetlisi

olarak Başkanımız Ord. Prof. Enver Ziya Karal katılmıştır. Karal kongreye "1918 - 1924 Yılları Arasında Türk - Sovyet Siyasal İlişkileri" konusunda bir bildiri sunmuştur. Sayın Karal'ın bize verdiği rapora göre, kongreye çeşitli memleketlerden gelen delegelerce 2000'i aşkın bildiri sunulduğundan konuşma süresi 10 dakika ile kısıtlanmıştır. Kongre sırasında Moskova'daki gezilerden başka Orta Asya'ya ve Sibirya'ya geziler düzenlendiğinden Başkanımız Sibirya'ya giderek Brosk ve Iskurt şehirleriyle Angora ırmağını ve Baykal gölünü görme olanağını elde etmiştir.

§ 3-8 Ekim 1977'de Almanya'nın Erlangen kentinde toplanan XX. Alman Şarkiyatçılar Kongresine üyelerimizden Prof. Dr. Ali Sevim ile muhabir üyelerimizden Prof. Dr. Yaşar Yücel katılmışlardır. Prof. Sevim'in yolluk ve gündelikleri Kurumumuzca karşılanmış, Prof. Yücel gündeliklerini Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinden aldığından kendisine yalnız yolluk verilmiştir.

Arkadaşlarımızın bize verdikleri raporlara göre: Erlangen Üniversitesinde düzenlenen kongreye Prof. Dr. Ali Sevim "Azimi'nin yitik al Muvassal adlı yapıtına ait İbnü'l Adım'in Selçuklularla ilgili nakilleri" konusunda, Prof. Dr. Yaşar Yücel de "Timur'un İran Egemenliği" konusunda birer bildiri sunmuşlardır.

Aynı kongreye üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç, yolluk ve gündeliklerini Ankara Üniversitesinden alarak, Üniversite ve Kurumumuz adına katılmış ve "Boğazköy dışında ilk Hitit Arşivi" konulu bir bildiri sunmuş, büyük ilgi görmüştür.

§ 12-14 Ekim 1977 tarihleri arasında Bukreş'te toplanan Ortaçağ Tarihi Coğrafyası Kollegyumuna Güney - Doğu Avrupa Araştırmaları Kurumu'nun davetlisi olarak üyelerimizden Prof. Dr. Semavi Eyice katılmıştır. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre: Kollegyumun amacını Tabula Imperii Romani'nin devamı olarak Ortaçağ için de bir haritanın hazırlanması teşkil etmiştir. Kollegyumda bizden de Türkiye'de Türkçe olarak basılmış mahalli monografi ve bibliyografilerin tam bir listesinin hazırlanması ve Osmanlı kaynak ve belgelerinde Bizans tarih ve coğrafyasını ilgilendiren belgelerin derlenmesi istenmiştir.

KONFERANSLAR

Atatürk Yıllık Konferanslarının XVI. dizisi bu yıl 9 Aralık 1977'de başlayarak 23 Haziran 1978'de sona ermek ve her 15 günde bir verilmek üzere 16 konferanstan oluşmuştur. Konferansların konuları ve tarihleri şöyledir:

9 Aralık	1977 Cuma:	Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu: <i>Yassı Höyük'te Kıral Midas Mezarının Düşündürdükleri.</i>
23 Aralık	1977 Cuma:	Rauf İnan: <i>Atatürk'ün Önder Kişiliği.</i>
6 Ocak	1978 Cuma:	Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal: <i>İldırı (Erythrai) Kazıları.</i>
20 Ocak	1978 Cuma:	Prof. Nusret Hızır: <i>Düşünüş Tarihinde Gözden Kaçan Bir Olay.</i>
3 Şubat	1978 Cuma:	Hıfzırrahman Raşit Öymen: <i>Osmanlı İmparatorluğunda Rum Okulları.</i>
17 Şubat	1978 Cuma:	Cihat Akçakaya10ğlu: <i>Atatürk Devriminde Yönetim ve "1919 - 1938" Döneminde Türkiye'nin Koşulları.</i>

- 3 Mart 1978 Cuma: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver: *Anadolu ve Rumeli Yolları Hakkında Şimdiye Kadar Ele Alınmayan Yerel Tarih ve Coğrafya Kaynaklarımız.*
- 17 Mart 1978 Cuma: Prof. Dr. Afif Erzen: *Büyük İskender ve Dünya Devleti.*
- 31 Mart 1978 Cuma: Prof. Dr. Kemal Balkan: *Urartuların Kökeni ve Dilleri.*
- 14 Nisan 1978 Cuma: Prof. Dr. Jale İnan: *"1976-1977" Perge Kazuları.*
- 28 Nisan 1978 Cuma: Prof. Dr. Afet İnan: *Uygurluk Tarihinden Örnekler, Piri Reis'in Bahriye Kitabında Alanya ve Kıbrıs.*
- 5 Mayıs 1978 Cuma: Prof. Dr. Nimet Özgüç: *Assur Ticaret Kolonileri Devrinde Eş Alâmetli Tanrı ve Tanrıçalar.*
- 12 Mayıs 1978 Cuma: Prof. Dr. Tahsin Özgüç ve Ord. Prof. Dr. Sedat Alp: *Maşat Sarayı ve Çivi Yazılı Tabletler.*
- 26 Mayıs 1978 Cuma: Prof. Dr. Neşet Çağatay: *Ahilerin Ortaçağ Anadolu Türk Toplumunu Üzerinde Oynadığı Rol.*
- 9 Haziran 1978 Cuma: Ord. Prof. Reşat Kaynar: *Atatürk Düşüncelerinin Günümüzdeki Doğrultuları.*
- 23 Haziran 1978 Cuma: Prof. Tayyib Gökbilgin: *XVI. Yüzyılda Osmanlı - Venedik Ticaret İlişkileri ile İlgili Bazı Belgeler.*

Atatürk Konferansları dışında Kurumumuzda düzenlenen öteki konferanslar da şunlardır:

§ 3 Mart 1977 Perşembe günü üyelerimizden Prof. Dr. Semavi Eyice tarafından "Silişke yakınında Akkale" konulu bir konferans.

§ 8 Mart 1977 Salı günü İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Wolfgang Müller - Wiener tarafından "İlkçağ Kentinde Mekân Sorunu: Sokak ve Meydan" konulu bir konferans.

§ 29 Mart 1977 Salı günü Fransız Anadolu Tetkikleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Henri Metzger tarafından, "Létoon de Xanthos'un Yeni Boyutları" konulu bir konferans.

§ 16 Mayıs 1977 Pazartesi günü Prof. Dr. K. Otto-Dorn tarafından "Anadolu Selçuklu Dini Mimarisinde Figürlü Kabartma" konusunda bir konferans.

YURDUMUZDA VE KURUMUMUZDA DÜZENLENEN SEMPOZYUM, KOLLEGYUM VE BENZERİ TOPLANTILAR

§ 8 Nisan 1977 Cuma günü Kurumumuzda ilgili arkadaşlarımızın da katılımıyla düzenlenen kollegyumda yurdumuzda bulunan Viyana Üniversitesi Tarih Araştırmaları Enstitüsünden Dr. Karl Vocelka'nın 1) Orta ve Batı Avrupa'da yapılmış olan XVI ve XVII. yüzyıl Osmanlı tarihi ile ilgili son araştırma sonuçları, 2) Osmanlı istilasının Avusturya'nın iç durumlarına etkisi konularında verdiği bilgiler tartışılmıştır.

§ 19-24 Eylül tarihleri arasında İstanbul'da Rasathane kurulmasının 400. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen uluslararası "İslamda Rasathaneler" konulu sempozyuma üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı katılmıştır. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre Sempozyum Komitesi arkadaşımızı şeref misafiri sayarak yolluk ve gündeliklerini ödemiştir. Sayın Sayılı sempozyumda "Günümüz Astro-nomisi ve Eski Astronomi" adıyla bir açılış konuşması yapmış, ayrıca "Rasathane Tarihinde Türk-İslam Dünyasının Yeri" konulu bir bildiri sunmuştur.

§ Atatürk'ün Büyük Nutkunu 1927 yılında Cumhuriyet Halk Partisinin II. Kurultayında okumasının 50. yıldönümü nedeni ile İstanbul Üniversitesi Atatürk Devrimleri Araştırma Enstitüsü ile birlikte 17-19 Ekim 1977 tarihleri arasında Kurumumuzda bir sempozyum düzenlenmiştir.

Sempozyumun programı şöyle idi:

17 Ekim 1977 Pazartesi saat 9.00

- 1 - Türk Tarih Kurumu Başkanı Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın açış söylevi.
- 2 - Ord. Prof. Hikmet Bayur: *Nutkun Hazırlanış Biçimi.*
- 3 - Prof. Dr. Yılmaz Altuğ: *Nutuk'ta Atatürk Devrimleri ile İlgili Konular.*

Öğleden sonra saat 15.00

- 4 - Prof. Dr. Afet İnan: *Atatürk'ün Büyük Nutku'nun Müsveddeleri Üzerinde Arkadaşlarının Eleştirilerini Dinlemesi ve Gençliğe Seslenişi.*
- 5 - Prof. Dr. Jacob M. Landau: *Foreign Policy According to the Nutuk.*

18 Ekim 1977 Salı saat 9.00

- 6 - Ord. Prof. Hikmet Bayur: *1927'de Türkiye'nin Siyasal, Kültürel ve Ekonomik Durumu.*
- 7 - Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil: *1927 Yılında Türkiye.*

Öğleden Sonra saat 15.00

- 8 - Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak: *Nutkun Türkiye'deki Etkileri.*
- 9 - İsmail Arar: *Büyük Nutkun Kapsamı, Niteliği, Amacı.*

19 Ekim 1977 Çarşamba saat 9.00

- 10 - Ord. Prof. Enver Ziya Karal: *Halifelik'in Kaldırılması.*
- 11 - Prof. Dr. İsmet Giritli: *Nutuk'ta İç ve Dış Politika.*

Öğleden Sonra saat 15.00

- 12 - Ceyhan Atuf Kansu: *Dram Kaynağı Olarak Söylev.*
- 13 - Sami Özerdim: *Büyük Nutkun Çeşitli Basımları ve Nasıl Basılması Gerekliği Üzerinde Düşünceler.*

Sempozyum çok başarılı geçmiş, Cumhurbaşkanımız, Başbakan ve Bakanlarla Parti Genel Başkanları Sempozyuma kutlama yazıları göndermişlerdir. Sempozyuma sunulan bildiriler bir kitap halinde basılacaktır. Sempozyum hakkındaki haber Belletenin Ocak 1978 sayısına alınmıştır. Sempozyuma Kıbrıs Türk Tarih Kurumu

Başkanı Dr. Vehbi Zeki Sertel de Kurumumuzun davetlisi olarak katıldığı gibi, sempozyumda bildirisini bulunan bilim adamlarının Ankara'daki oturma giderleri de Kurumumuzca karşılanmıştır.

Sempozyum sonunda misafirler ve sempozyuma katılanlar onuruna 17 Ekimde Kurumumuzda bir kokteyl verilmiştir.

§ Romanya'nın bağımsızlığa kavuşmasının 100. yıldönümü dolayısıyla Türk-Romen Kültür Mübadele Programı çerçevesi içinde ve Dışişleri Bakanlığımızın davetlisi olarak Ankara'ya gelen 5 Romen bilgini ile 20-21 Ekim 1977 tarihleri arasında bir sempozyum düzenlenmiştir. Sempozyuma Romen bilginleri şu bildirileri sunmuşlardır:

1 - N. S. Stafanescu: *Türk - Romen ilişkilerinin niteliği ve iki ulusun tarihi gelişmesi üzerine etkileri hakkında düşünceler.*

2 - M. C. Golner: *Türklerin geçmişlerinin incelenmesinde Romen tarih yazarlığının katkıları.*

3 - Mehmet Mustafa: *Osmanlı Vekayinâmelerinde ve belgelerinde yankılanan Romen ulusunun tarihi.*

4 - M. P. Cernovodeanu: *Türk - Romen ilişkilerinin gelişmesinde önemli bir etken olan ekonomik alış-verişler.*

5 - U. V. Dragut: *Türk - Romen kültür ve sanat ilişkilerinin karşılıklı etkileri.*

Sempozyum, Sayın Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın başkanlığında iki gün sürmüş, İstanbul'dan Prof. Dr. Semavî Eyice ile Prof. Tayyib Gökbilgin ve Ankara'daki üyelerimizden konu ile ilgili arkadaşlarımız katılmıştır. Sempozyum büyük bir dostluk havası içinde sona ermiş, Kurumumuzda misafirler şerefine 20 Ekimde bir kokteyl düzenlenmiştir. Misafirlerimiz ayrıca Dışişleri Bakanlığının davetlisi olarak Göreme'yi de ziyaret etmişlerdir.

§ Türk - Macar Kültür Mübadele programı çerçevesi içinde memleketimize gelen Macar Tarih Kurumu üye ve uzmanlarından oluşan 5 kişilik Macar bilim adamlarıyla 19 Aralık 1977 günü Kurumumuzda bir sempozyum düzenlendi. Macar Büyük elçiliğinden bize verilen programa göre heyet şu konular üzerinde karşılıklı bir görüşme önermekte idi.

1. Macaristan Tarihi Bilimler Kurumu'nun yapısı, amacı ve çalışmaları hakkında bilgi verilecek, buna karşılık Türk Tarih Kurumu yetkilileri Türk Tarih Kurumu'nu tanıttacaklardır.

2. Son yıllardaki Türk - Macar ilişkilerinin anahatları, Macaristan'da Türkiye ile ilgili olarak yapılan araştırma çalışmaları ve bunlarla ilgili yayınlar üzerinde durulacak, müşterek araştırma çalışmalarının olanak ve alanları üzerinde fikir alışverişi yapılacaktır.

3. Uluslararası işbirliği planları üzerinde Macaristan Tarihi Bilimler Kurumu'nun uluslararası ilişkileri konusunda bilgi verilecek, 20. yüzyıl dünya tarihi ve Türk İmparatorluğu üzerindeki araştırmalar hakkında açıklamada bulunulacak ve birlikte çalışma olanakları araştırılacaktır.

4. Heyet, okul tarih kitaplarının gözden geçirilmesi ve karşılaştırılması ile ilgili çalışmaların durumu hakkında bilgi alacak, çalışmaların gelişmesine katkıda bulunacaktır.

5. İki Kurum arasındaki işbirliğinin yolları, araçları ve kapsamı üzerinde fikir alışverişi yapılacaktır.

Heyetin bu programına karşılık olarak Kurumumuzdan Genel Müdür Uluğ İğdemir, üyelerimizden Dr. Hâmit Koşay, Prof. Tayyib Gökbilgin, Ord. Prof. Hikmet Bayur, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal ve Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın yanıt vermeleri Yönetim Kurulumuzda kararlaştırarak konulara sırasıyla bu arkadaşlarımız yanıt vermişlerdir.

Sempozyuma Sayın Ord. Prof. Enver Ziya Karal başkanlık etmiştir. Büyük bir dostluk ve işbirliği havası içinde geçen toplantıdan sonra heyet onuruna Kurumumuz tarafından Kristal lokantasında bir akşam yemeği verilmiştir.

KONFERANS SALONUMUZDAN YARARLANAN KURULUŞLARIN YAPTIKLARI TOPLANTI, KONFERANS VE SEMPOZYUMLAR

§ 22 Şubat 1977'de Türk - Japon Kadınları Dostluk Derneği tarafından Japonya'yı tanıtmaya toplantısı.

§ 22 Şubat 1977'de İran Büyükelçiliği tarafından "Pehlevî Hanedanının 50. Kuruluş Yılı" toplantısı. Bu toplantıda Başkanımız da Türkiye - İran arasındaki tarihsel ilişkilerin başlıca özellikleri konusunda konuşmuştur.

§ 26 Şubat 1977'de Halkevlerinin kuruluş yıldönümü toplantısı.

§ 5 Mart 1977'de Dil Kurumu'nun "Özleştirme anıları" konulu açık oturumu.

§ 12 Mart 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Tiyatro" konulu açık oturumu.

§ 19 Mart 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Yargı dili" konulu açık oturumu.

§ 26 Mart 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Yazım ve yazın sorunlarımız" konulu açık oturumu.

§ 2 Nisan 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Çocuk yazını" konulu açık oturumu.

§ 9 Nisan 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Söyleşi" konulu açık oturumu.

§ 16 Nisan 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Ozan ve ozancılık" konulu açık oturumu.

§ 30 Nisan 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Dilde doğru - yanlış" konulu açık oturumu.

§ 7 Mayıs 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Yaban ve romanda gerçekçilik" konulu açık oturumu.

§ 9 Mayıs 1977'de Romanya'nın bağımsızlığa kavuşmasının 100. yıldönümü dolayısıyla Romanya Büyükelçiliğinin "Tarih boyunca Türk - Romen ilişkileri" adlı fotoğraf sergisi.

§ 14 Mayıs 1977'de Türk Dil Kurumu'nun "Ataç üzerine" konulu açık oturumu.

§ 23-25 Mayıs 1977 tarihleri arasında Klasik Çağ Araştırmaları Kurumu'nun "Klasik düşünce ve Türkiye" konulu sempozyumu.

§ 28 Mayıs 1977'de Türkiye Muharipler Derneği'nin "Atatürk'ün Kastamonu gezisi" konulu konferansı.

§ 11 Haziran 1977'de Türkiye Muharipler Derneğinin "Atatürk Devrimi ve Atatürk düzeni" konulu konferansı.

§ 15 Haziran 1977'de Ankara Üniversitesi Rektörlüğünün "Atina Agorasındaki taşınabilir antik mabetler" konulu konferansı.

§ 24-26 Ekim 1977 tarihleri arasında Felsefe Kurumu'nun "Özgürlük sorunu ve Türkiye" konulu IV. semineri.

ARAMIZDAN AYRILAN ÜYELERİMİZ

Kurumumuz bu yıl da iki değerli üyesini yitirmek mutsuzluğuna uğramıştır.

6 Ağustos 1977'de uzun süredir rahatsız bulunan Prof. Dr. Cemal Tukin yaşama gözlerini kapadığı gibi, 6 Ekim 1977'de de büyük tarihçimiz ve kurucu üyemiz Ordinaryus Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, her gün düzenli olarak çalıştığı Topkapı Sarayı Müzesi Arşivinden akşam evine dönerken yolda geçirdiği bir kalp krizi sonucu aramızdan ayrılmıştır. Her iki arkadaşımızın anıları önünde saygı ile eğiliriz.

BİLİMSEL ARAŞTIRMALARA YARDIM

§ Manavgat Çayı üzerinde yapılan Oymapınar Barajının suları altında kalacak olan antik Side suyollarının hidrolik sisteminin incelenmesi, suyolu boyunca Side'ye kadar kotların alınması suretiyle su eğiminin saptanması amacıyla yapılacak araştırmalar için üyelerimizden Prof. Dr. Jale İnan'a 30.000 liralık yardım yapılmıştır. Arkadaşımız raporunu vermiştir.

§ Hazırlamakta olduğu "Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti çağlarında kazılar tarihi" adlı eserine malzeme toplamak üzere arşivlerde ve kazı yerlerinde yapacağı araştırmalar için üyelerimizden Dr. Hâmit Koşay'a 7000 liralık yardım yapılmıştır. Arkadaşımız raporunu Kurum'a vermiştir.

§ Üyelerimizden Prof. Dr. Semavî Eyice'ye Silifke ve dolaylarında arkeoloji ve sanat tarihi bakımından yapacağı araştırmalar için 15.000 liralık bir yardım yapılmıştır. Arkadaşımızın bu araştırmalar hakkında verdiği rapor 165 sayılı Belle-ten'de yayınlanacaktır.

KURUMUMUZA YAPILAN ZİYARETLER

§ Paris'te VI. Sorbon Üniversitesi Stratejiler ve Anlaşmazlıklar Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Jean-Paul Charnay'ın Kurumumuz üyeleriyle tanışmak istediğinin Fransız Büyükelçiliğinden bildirilmesi üzerine 11 Nisan 1977'de Kurumumuzu ziyaret eden Fransız bilim adamı genellikle İslam tarihi üzerinde Başkanımız ve arkadaşımız Prof. Dr. Neşet Çağatay ile görüşmüşlerdir.

§ Hatay'ın Türkiye'ye katılması konusunda bir kitap hazırlamakta olan Fransız uyruklu emekli general - yazar Alber Merglen'in Hükümetimizin davetlisi olarak 12-18 Nisan 1977 tarihleri arasında Ankara ve İstanbul'u ziyaret edeceği, bu sırada Kurumumuz ve Başkanımızla görüşmek istediği, Ankara'daki geziler için kendisine bir mihmandar verilmesi Dışişleri Bakanlığından istenmiş olduğundan, Sayın General 13 Nisan 1977'de Kurumumuzu ziyaret ederek Başkanımızla görüşmüş, kendisine mihmandar tayin edilen görevlilerimizden Yasemin Gökoğlu ile de müzeleri ve Oğüst mabedini gezmiştir. Başkanımız kendisine Hatay'ın Türkiye'ye katılması konusunda geniş bilgi vermiştir. General 19 Nisan 1977'de bize yazdığı

mektupta “Şimdi benim İskenderun Sancağı üzerindeki görüşüm artık kesindir. Bir yandan Türkiye doğru ve tam hak sahibidir, öte yandan Fransa 1939’daki davranışı ile doğru yolda yürümüştür” demektedir. Mektubun bir örneği Koruyucu Başkanımız Sayın Cumhurbaşkanına sunulmuştur.

ANITKABİR SALONLARINDA KURUM YAYINLARININ TEŞHİRİ

Anıtkabir’in özel bir bölümünde Kurumumuz yayınlarının teşhir edilmesinin Anıtkabir Derneği Başkanlığınca istenmesi üzerine tarafımızdan yaptırılan özel vitrinler içinde, Kurumumuzun bütün yayınlarının Anıtkabir’in sol köşesine düşen salonlarda teşhirine başlanmıştır.

BAĞIŞLAR

§ Halkevleri Genel Merkezinin çıkardığı 200.000 eşya piyangosu biletleri Basimevimizde Halkevlerine bir bağış olarak parasız basıldı.

§ Kıbrıs Türk Tarih Kurumu’nun hazırladığı “15 Temmuz Yunan Darbesinin Sebepleri ve Enosis” adlı eser bu kardeş Kurum’a bir yardım olmak üzere Kurumumuzca bastırılmaktadır.

ATATÜRK VE TÜRK DEVRİMİ ARAŞTIRMA MERKEZİ’NİN ÇALIŞMALARI

1 — Yıl sonuna kadar işlemi tamamlanarak, sınıflandırılıp, dosyalarına giren küpür sayısı 62877 dir.

2 — Atatürk ve Devrimleri ile ilgili 15 tefrika derlenmiş, böylece tefrika sayısı 600’e ulaşmıştır. Bunların fişleri yazılmış, tasnifi yapılmıştır.

3 — 225 makale ve haber fişi yazılarak, tasnifi yapılmış, fişlerin kataloğa yerleştirme işi tamamlanmıştır. Fişlerin toplamı 72651 dir.

4 — Cami Baykurt’un “Son Osmanlı Afrika’sında Çöl Hayatı” adlı eseri yeni yazıya çevrilerek, yayıma hazırlanmıştır.

5 — Yakup Kadri Karaosmanoğlu’na ait belgeler rahmetlinin eşinden alınmıştır.

6 — Sadrazam Tevfik Paşa ve oğlu İsmail Hakkı Okday’a ait arşiv ve bazı kitaplar teslim alınmıştır.

7 — Atatürk ve Devrimleri ile ilgili 207 kitap daha derlenerek sayıları 3669’a çıkarılmıştır.

KİTAPLIK ÇALIŞMALARI

Kitaplığımızın 1977 yılı çalışmaları da şöyle özetlenebilir:

Teknik Hizmetler :

Bu yıl içerisinde kitaplığımıza 727’si satın alınmak, 287’si değişim, 1160’i bağış, 64’ü Kurum yolu ile olmak üzere 2238 kitap, 107 harita, 942 gazete, 37 yazma, 3 fotokopi, 2 mikrofilm gelmiştir.

Ayrıca 1821’i bağış ve değişim, 200’ü satın alınmak suretiyle 2021 dergi koleksiyonumuza katılmıştır.

Kataloglama :

Yukarda belirtilen bütün yapıtların kayıt, fişleme gibi işlemleri tamamlanmıştır.

Kitap Varlığımız :

Bu yıl sonunda kitap sayımız 70790'a, dergiler 68776'ya, yazmalar 863'e, fotokopiler 167'ye, mikrofilmler 179'a ulaşmıştır.

Okuma İşleri :

1977 yılı içinde 16817 kitap, 4552 dergi, 230 gazete, 13 harita okuyucu salonunda okunmuştur. 660 kitap da dışarı verilmiştir.

Ayrıca yazılı ve sözlü olarak gelen sorular yanıtlandırılmıştır.

Cilt :

Bu yıl kitaplık için 434 kitap, dergi, gazete, 29 fotokopi ciltlenmiş, 15 fiş kutusu yapılmıştır.

Değişim :

Bu yıl 50'si özel olmak üzere 259 şahıs ve müessese ile yayın değişimi yapılmıştır.

Parasız Dağıtım :

Bu yıl Kurumumuzca yayımlanmış olan 11 yeni kitap ve 3 Belleten, 35 asıl, 22 muhabir, 13 şeref üyesi ile 82 şahıs, 31 makam, 75 kurum, müze ve kitaplıklara parasız olarak gönderilmiştir.

Kitaplık Komisyonu :

Kitaplık Komisyonumuz bu yıl da gereksinme duyuldukça toplanmış, ilgili işleri görüşmüştür. Bu yıl içerisinde Komisyonumuzca alınması kararlaştırılan İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Profesörlerinden rahmetli Prof. Muhammed Tanci'nin koleksiyonu İstanbul'dan getirilmiş, ancak depomuzda uygun yer olmadığından gerekli işlemleri yapılamamıştır.

KAZILAR

Eskiçağ Kolunca verilen kararlara uyularak bu yıl da Alacahöyük, Perge, Kültepe - Kaniş, Maşathöyük, Konya Karahöyük, Erythrai, Çavuştepe, Toprakale, Acem Höyük, İkiztepe kazılarına devam edilmiş, Üyelerimizden Ord. Prof. Şevket Aziz Kansu Marmara ve Trakya bölgelerinde Prehistorik araştırmalar yapmıştır.

Bu yılki kazılar hakkında Kazı Kurulları Başkanlarından aldığımız raporları olduğu gibi sunuyoruz:

1 — *Alacahöyük'te 1977 Yılı Çalışmaları :*

Alacahöyük'te 1977 mevsimi arkeolojik kazıları temmuz ve eylül ayları içinde sürekli elli gün içinde devam etmiştir.

Çalışmalar için gerekli ödeneği Türk Tarih Kurumu ile, Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü sağlamış olduğundan, 1977 mevsimi kazısı da müşterek olarak sürdürülmüştür.

Kazı Heyeti Başkanı, Dr. Hâmit Zübeyr Koşay olmak üzere, Arkeolog Mimar Mahmut Akok, Kültür Bakanlığı Temsilcisi, Çorum Müzesi Asistanı Ahmet Bal, muhasip ve mutemet, Anadolu Medeniyetleri Müzesi hesap uzmanı Ahmet Bekçi' den ibarettir.

Kazılar; 1976 yılından beri devam eden ve höyüğün kısmen kuzey ve güney yönlerine düşen bölümlerde genişleme veya derinleşmek yoluyla sürdürülmektedir.

Kuzey yönündeki kazılar, bu alanın doğusunda derinleşmek, bu kısımda da genişletmek suretiyle yürütülmüştür.

Doğu yöndeki derinleme kazısında, her yönde Hitit Büyük İmparatorluk çağı ile alakalı ve resmi kuruluştaki bir binayı tanımlayan mimarisinin parçalarına rastlanılmıştır. Bu çağa ait diğer maddi kültür bilgileri toplanarak üzerlerinde gerekli etüt ve çalışmalar yapılmıştır.

Kuzey yöndeki kazının, batı tarafındaki kazılara genişleme suretiyle devam edildi. Höyüğün bu yerinde üst tabakalarda Frig çağının kesif buluntusu, daha evvelki kazılarla da görülmüş olduğundan, bu genişleme alanında da, Frig çağı yerleşmesinin daha geniş ölçüde bulunması ümit edilmekte idi. 1977 mevsimi kazıları ancak bu tabakanın üst seviyesine ulaşılmış olundu. Gelecek mevsimlerde daha derinlere inerek Frig çağı tabakasını bütün varlığıyla inceleme olanağı sağlanabilecektir.

Güney yönündeki çalışmaları; Alacahöyüğün genel planının XL, XLII; 60,62 kareleri içine rastlayan bu bölümde, etrafında 1964-66 ve 1976 yıllarında kazılar yapılarak, Eski Hitit çağı tabakalarına ulaşılmıştır. Birbirinden ayrı iki bölüm halinde duran iki sondaj yerini, birleştirmek amacıyla, 250 m²lik alanda yeni bir sondaj yapılması uygun bulunarak, onlarla birleşecek bir tabakaya kadar derinleştirildi.

Sunduğumuz planın incelenmesinden de anlaşılacağı üzere bu kazı sahasında da, yanındaki mimari kalıntılara kolayca bağlanabilen yapı parçaları ele geçti. Evvelce iki ayrı sondaj yeri durumunda kazılan alanlardaki mimari buluntular 1977 yılı buluntularıyla birleştirildikten sonra da görülüp anlaşıldığına göre; Höyüğün bu bölümünde Eski Hitit çağının, özel yapılarından meydana gelen bir ikamet mahalli yer almaktadır. Bu yapılar, kazı alanımızın kuzey ucundan geçen geniş ve doğu - batı yönüne uzanan bir sokağın güney kenarına dizili ve yapışık nizamda kurulmuş bina sıralarından ibarettirler.

Bu güney kazı alanında elde edilen Eski Hitit çağı mimarisi, yan yana kurulmuş çok bölmeli evlerin zemin katlarının temel ve beden kısımlarından parçalar olduğundan, bu binalara ait işlikler mahiyetinde yerler ihtiva etmekte idiler. Birçoklarında kilerler ile fırın evlerini görmek ve tespit olanağı sağlandı.

Yapıların büyük bir kısmının temelleri muntazam ve iri ölçüde taşlarla örülmüşlerdi. Oda bölmelerinin taban döşemeleri sertleştirilmiş toprak olmakla beraber ocak başları ve bir kısım sekiler, taş örmeli ve döşemeli idiler.

Temel duvarları genişlikleri, (60) cm'den aşağı olmamak üzere 70-80 cm'ye çıkanları da vardı.

Güney yönü kazısı kültür tabakası içinden ve bilhassa, bölme tabakaları seviyesinden, etütlük ve müzeliik bütün küçük malzeme dikkatle toplanarak üzerlerinde gerekli incelemeler yapıldı. Müzede muhafazaları gerekli parçalar, kazı müzesi elemanlarına usulünce teslim olundu.

Alacahöyük kazı işleri çalışmaları programında, Höyükte evvelce kazılarak meydana çıkarılmış ve yerinde muhafazaları gerekli mimarinin ve ören alanlarının onarım, bakım ve tanzimi işleri de bulunduğundan, alanların temizliğe ve onarıma muhtaç olan kısımlarının tekrar elden geçirilmesi ve ziyaretçiler için ören yeri gezme yol ve geçitlerinin düzenlenmesi de yeni baştan elden geçirilmiş bulunmaktadır.

T. T. Kurumu Üyesi ve
Alacahöyük Kazı Kurulu
Başkanı
DR. HAMİT ZÜBEYR KOŞAY

Arkeolog Mimar
Alacahöyük Kazı Kurulu İkinci
Başkanı
MAHMUT AKOK

2 — Perge Kazısı 1977 Çalışmaları :

Türk Tarih Kurumu, Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adlarına yürütülen Perge kazısı, 1968 yılında hazırlık ve kapanış çalışmaları dışında 14 Eylülden 25 Ekime dek sürdürüldü. Başkanlığında yapılan kazıya, Doç. Dr. Somay Onurkan, Başkan yardımcısı olarak Asistan Dr. Haluk Abbasoğlu, Arkeolog-Mimar Ülkü İzmirliçil, Topoğraf Adnan Şakar, Asistan Ahmet Vedat Çelgin, Epigraf İsmail Kaygusuz, Arkeolog Fusun Arman, Arkeolog Semra Sarıbekiroğlu, Arkeolog-Restoratör Sait Başaran, Sekreter Münire Ergin, Arkeoloji öğrencilerinden Hüseyin Akıllı, Nurhan Özgenler, Ayşe Tunçay, Mihriban Özbaşaran ve Nezih Başgelen katıldılar. Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Antalya Müzesi Asistanı Altay Kiracıoğlu tarafından temsil edildi.

I. Geç dönem kapısı ile yuvarlak kuleli Hellenistik dönem kapısı arasındaki alanın güney batısındaki F4 çeşmesinin kazısı bu yıl da sürdürülerek tamamlandı. 1968 yılında meydana çıkarılmış olan F2 çeşmesi ile bu çeşmenin arasındaki mimarlık bağlantı meydana. İki çeşmenin birbirine bakan yan cepheleri arasında 12.73 m. uzunluğunda bir duvar bulunmakta ve onun ortasında 3.47 m. genişliğinde, söveleri zengin bezemeli bir kapı arkadaki alanla irtibatı sağlamaktadır. Diğer bir kapı F4 çeşmesinin kuzey dar cephesini izlemekte ve arkadaki bir alana açılmaktadır. Bu arada F2 çeşmesinin güneye bakan yan cephesi açıldı ve bu cepheye ilişkin zengin bezemeli mimarlık parçaları bulundu. Bu arada kabartmalı kesik alınlık ve Nike bezemeli konsol parçası sayılmağa değer. F2 çeşmesinin havuzuna bitişik alçak tonozlu mekânın da mahiyeti kesin olarak saptandı. Bunun Artemis kültü ile ilgili bir mağara kült mahalli olmayıp, arkaya geçit veren bir giriş mekânı olduğu anlaşıldı. F4 çeşmesinin de dar cephesini süsleyen sütun mimarlığına ilişkin parçaları bulundu. Bu çeşmenin arkasının açılması ile suyu çeşmeye ulaştıran künkler saptanarak su dağılımı hakkında bir fikir edinildi.

II. Sütunlu ana caddenin kazısı: Geçen yıl ulaştığımız 103 no.lu postamentin önünden başlayarak sürdürdüğümüz çalışmalar sonucu 128 no.lu postamente varıldı. Sütunlu cadde portişinin 84 no.lu postamentinden itibaren geri çekilerek

devam eden bölümünün 115. postament hizasında son bularak gene normal durumunu izlediği görüldü. Bu bölüm başlangıcında olduğu gibi, burada da ana caddeye dikey açılan bir ara sokak (J 10) ile sınırlanmaktadır. Portiğin buradaki köşesini oluşturan duvarlarına ilişkin mermer kaplamalar iyi korunagelmiştir. Büyük mermer levhalarla aralarında mermer çubuklardan oluşan zırhları bulunan bu kaplamalar, nefis işçiliği ile dikkati çeker. Bu kaplamaların korunması için gerekli tedbirler alındı. Nem almaması için, 45 no.lu dükkânın içinde bu duvarın arkası 1 m. genişliğinde tabana dek inilerek boşaltıldı. Yan sokağa (J 10) bakan kaplamalı duvarın arkası da tamamen açıldı. Caddenin geçen yıl bırakılan yerden itibaren kanal dahil 12 m. lik bir bölümü tamamen açıldı, daha sonra kanal yanı bırakılarak yalnız postamentlerin 2 m. önü ana kavşağa dek kazıldı. Sütunlu caddenin bu bölümünde çıkan mimarlık parçaları bir hayli yıpranmış durumdadır. Portiğe ilişkin 93-103 no.lu postamentler arasında, kısmen iyi durumda korunagelmiş mozayikler meydana çıkarıldı. Bunlar arasında dükkânların kapıları önünde yuvarlak ve dörtgen panolar, zengin çerçeve bezemeleri ve yazıtları ile dikkati çekerler.

Kazı sırasında ortaya çıkan küçük buluntular arasında, hemen hemen tam durumda ele geçen bronz terazi, bronz ağızlıklar, pişmiş toprak ve camdan koku şişeleri, bronz sikkeler sayılmağa değer. Büyük buluntulardan Nike torsosu ile üzerinde Dionysos kabartması bulunan paye önem taşır.

III. Ana kavşaktaki çalışmalar: Takın (D2) doğu cephesi önünde doğu-batı yönünde uzanan caddenin doğu bölümünde 8 m. lik bir bölümü açıldı. Bu caddenin güney portiğine, seviye farkı nedeniyle kavşaktan inen 4.20 m. genişliğinde 5 basamaklı merdiven meydana çıkarıldı. Portik içinde bir kuyu ve portiğe ilişkin 4 adet postament, sütun gövdeleri, başlık ve arşitrav parçaları bulundu. Caddenin kuzey tarafında kanal içinde tam durumda mermerden bir Satyr başı ele geçirildi.

IV. Sütunlu ana caddenin akropol eteğindeki anıtsal çeşmenin önünden başlayarak güneye doğru sürdürülen kazıya da devam edildi. Bu arada kanal içinde geç antik döneme ilişkin, iyi durumda korunmuş bir kadın portre başı bulundu.

V. Topoğrafya çalışmaları: Bu yılki çalışmalarımız yalnız sur içine münhasır kalmayıp, sur dışında da sürdürülmüştür.

1. Kentin kuzeybatı ve güneybatısında yer alan iki büyük yapı kompleksi durumundaki hamamlarının (I, I1) planları çıkarılmış ve vaziyet planı içine işlenmiştir. Bu arada güneybatı hamamında (I) gerekli sondajlar yapılırken, sandal bağlayan Hermes heykeli bulundu.

2. Kent suru dışında kalan tiyatronun detaylı ölçüleri alınarak planı çizildi ve kent sur dışı planı içine yerleştirildi.

3. Kent suru dışında kalan ikinci büyük yapıyı oluşturan stadyumun da ölçüleri alınarak kentin sur dışı planı içine yerleştirildi.

4. Ana sütunlu caddenin sur dışındaki uzantısını saptamak amacıyla bazı sondajlar yapmak zorunda kaldık. Ancak bu alandaki pamuk tarlaları nedeniyle bu çalışmalarımızı istediğimiz şekilde sürdüremedik.

VI. Epigrafya çalışmaları: Önceki ve yeni kazılarda bulunmuş yazıtların bir arşivini meydana getirmek amacıyla başladığımız çalışmalar sonucu 75 yazıtın

estampaj, fotoğraf, ölçüleri alındı, trase ve transkripsiyonları yapılarak numaralandı. Bu yıl bulunan 15 yazıttan çoğu, önemli ve tarihçe bilinen kişilerin isimlerini taşımaları bakımından önemlidir. Bu arada 1976 yılı F4 çeşmesinin kazısı sırasında bulunan Lâtince yazıtı büyük çapta tamamlayabilen bir parçasının, 1968 yılında kazılan F2 çeşmesinin önünde taban kaplamaları arasında bulunması, bu yılki epigrafya çalışmalarının önemli sonuçlarından birini oluşturmaktadır.

VII. Mozayik çalışmaları:

1. Agoranın doğu portiğinde oldukça iyi durumda korunagelmış taban moza-yiği tamamen açılarak temizlenip onarıldıktan sonra çizimleri yapıldı ve resimleri çekildi.

2. Bu yıl ana sütunlu caddenin portiğinde 93 ve 104 no.lu postamentler arasında meydana çıkan mozaikler de temizlenip onarıldıktan sonra çizimleri yapıldı ve fotoğrafları çekildi. Kazı sonunda bu mozaiklerin korunması için üzerleri kum tabakası ile örtüldü.

VIII. Keramik çalışmaları: Parçaların tasnifine devam edildiği gibi, bu yıl kapların onarımları da ele alındı.

IX. Heykeltraşlık çalışmaları: Heykeltraşlık yapıtların nihai yayını için depo-daki fragmanlar üzerinde yoğun çalışmalar yapıldı.

X. Ören yerinde kazısı yapılmış anıtların düzenlenmesi: Bu çalışmalarımız nihai yayınlar için zorunludur. Ayrıca ören yerinde kazısı yapılmış anıtları taş yığını halinden kurtararak onları belirgin bir duruma getirmek ve aynı zamanda ziyaretçilere de bu anıtların tümü hakkında bir fikir edinme olanağı sağlamak bakımından bu tür çalışmalar yararlıdır. Diğer yandan, mimarlık parçalarının orijinal duruma getirilmeleri, korunmaları açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Aynı zamanda bu çalışmalarımız, ileride herhangi bir anıtın onarılması düşünüldüğünde yapılacak onarımın ön hazırlıklarını oluşturmaktadır. Bu çalışmalarımız, kendi küçük vinçimiz yanısıra DSİ ve YSE Antalya Bölge Müdürlüklerinden temin ettiğimiz daha güçlü vinçlerle gerçekleştirilebilmiştir. Bu kuruluşlara teşekkürü bir borç biliriz.

1. Geç dönem kapısının iç tarafa bakan cephesini süsleyen takın (D) tüm mimarlık parçaları gözden geçirilerek tasnif edildi ve anıtın önünde bunların düzenlenmesi yapıldı.

2. F4 çeşmesinin parçaları yerin müsait olması nedeniyle yapının arkasındaki geniş alana taşındı ve tüm cephe orijinal şekline uygun olarak yere serilmiş durumda düzenlendi. Bu arada eklenebilen parçalar yapıştırılarak dağılmaları önendi.

3. İki ana caddede bu yıl kazısı yapılan bölümlerde ufalanmış durumda ele geçen mimarlık parçaları eklenerek kısmen tümlendi ve böylece parçaların düzenlenmesi yapılabildi.

XI. Heykeltraşlık buluntular: Bu yılki çalışmalarımız heykeltraşlık yapıt buluntusu açısından da verimli oldu. Bunlar arasında en önemlileri olarak aşağıdaki parçaları sayabiliriz:

1. Nike torsosu: Ana sütunlu caddenin geriye çekilen portik bölümünün kuzey köşesinde bulundu. Değişik bir Nike tipi canlandırması ve iyi işçiliği bakımından önem taşır.

2. Satyr başı: Ana kavşakta, doğu-batı caddesinin takın doğu cephesi yakınında, caddenin kuzey tarafında kanal içinde bulundu. Geç antik döneme tarihlenen bu yapıt, kaba işçiliğine rağmen, devrinin üslubunu iyi yansıtan bir örnektir.

3. Kadın portre başı: Ana sütunlu caddenin kuzey bölümünde, kavşağa yakın kanal içinde bulundu. Geç antik döneme tarihlenen bu baş, hem üslubunun en iyi örneklerinden birini vermesi hem de bu döneme ilişkin Perge'de pek az örneklere rastlanması nedeniyle önemlidir. Başın korunma durumu ve işçiliği de iyidir.

4. Sandal bağlayan Hermes heykeli: Güneybatı hamamında (I) yapılan sondajlar sırasında bulundu. Bu yılki çalışmalarımızın en önemli heykeltraşlık buluntusu olarak nitelendirebildiğimiz bu heykel, gerek iyi korunabilmiş durumu, gerekse birinci sınıf işçiliği ile Perge'nin şaheserlerinden birini oluşturmaktadır. Aynı zamanda, M. Ö. 4. yüzyılın ünlü heykeltraşlarından Lysippos'un bir yapıtını zamanımıza dek gelmiş kopyaları arasında en iyi bir şekilde yansıması bakımından da heykelimiz büyük bir önem taşımaktadır.

PROF. DR. JALE İNAN

3 — Side'nin Antik Suyolları Araştırmaları :

Antalya bölgesinde Manavgat çayı üzerinde yapılmakta olan Oymapınar Barajı alanı içinde kalan antik Side suyollarının 3-4 km. lik ilk bölümünün baraj suları altında kalmadan tesbiti amacıyla 1975 yılında başlayan çalışmalarımızı bu yıl da Türk Tarih Kurumu adına sürdürmüş bulunuyoruz. Başkanlığımızdaki araştırma ekibi, Mimar - Arkeolog Ülkü İzmirligil, Topoğraf Adnan Şakar, Antalya Müzesi Asistanlarından İsmail Akan Atılâ, arkeoloji öğrencilerinden Nurhan Özgenler ve Hüseyin Akıllı'dan oluşmuştur.

Bu yıl Haziran - Temmuz ve Ekim - Kasım aylarında yapılan araştırmalarda Side suyollarının önemli bir bölümü sonuçlanmış bulunmaktadır.

1. Baraj alanı içindeki antik suyollarının tüm ölçü ve araştırması tamamlanmıştır.

2. Baraj alanı dışında kalan Sarılar ve Homa köyleri arasında yer alan tonoz, kayaya oyulma tüneller ve su kemerleri gibi çeşitli yapı sistemlerinden oluşan suyollarının takeometrik ölçümünün tamamlanmasıyla tüm Side suyollarının 1/5000 ölçekli topoğrafik haritalar üzerinde tesbiti işlemi tamamlanmış olmaktadır.

Ancak, 1977 yılında yapılması gereken işlerden suyollarının hidrolik sisteminin incelenmesi ve kaynaktan Side'ye kadar taban kodları alınarak eğim profilinin saptanması için girişilen sondajlar tamamlanmamıştır. Homa köyü yakınlarında Iğrıçlar mahallesi sınırları içinde yapılan 3 sondaj sonuçlanmış olmakla beraber, bu tüm suyollarının nivelmanı için yeterli değildir.

PROF. DR. JALE İNAN

4 — Kültepe - Kaniş'te 1977 Yılı Çalışmaları :

Kültepe - Kaniş kazıları başkanlığımızda Doç. Dr. Kutlu Emre, Dr. Hayat Erkanal, Arkeolog Hamdi Kodan, Desinatör Cengiz Erol ve Fotoğraf Selâhattin Öztartan'dan oluşan heyet tarafından yürütüldü. Eski Eserler ve Müzeler Genel

Müdürlüğünü Arkeolog Hayri Özeki temsil etti. İki öğrencimiz de bu kazılara katılarak tecrübelerini artırdılar.

Tepe'de sarayın doğu yönünü çeviren geniş surun güneye doğru devamı izlendi. Sarayın, aynı zamanda, dış duvarını oluşturan bu surun, sarayın güneyinde bir kısmını açığa çıkardığımız surla bağlantısını saptamak üzere, kazıları iki yönde ilerlettik. Sarayla beraber, Büyük Hammurabi zamanında yakılıp tahrip edilen bu geniş ihata duvarı, çok büyük bloklarla inşa edilmiştir. Hellenistik çağda, daraltılmak suretiyle, yeniden kullanılmış olan bu dış duvar, asıl tahribe, bu sonraki kullanılışı sırasında maruz kalmıştır. Bu seneki kazılar da sarayın Eski Tunç Çağı enkazı üstüne kurulduğunu ve tepenin, yani asıl sitadelin daha o zaman yüksek höyük şeklini aldığını ispata yarayan belgeleri ortaya koymuştur. Sarayın bir kısmı 1925 kazılarında tahrip edilmemiş olsa idi, M. Ö. 19. yüzyıla ait bir Anadolu sarayını bütün detayları ile ortaya koymak mümkün olacaktı. Buna rağmen, sarayı büyük ölçüde açığa çıkarabilme olanağı, ve özellikle Kırallı vesikalarının keşfi, ilk Anadolu sarayının hem mimarlık özelliğini, hem de organizasyonunu aydınlatmamızı, büyük ölçüde sağladı. Böylece, Orta Anadolu ile Kuzey Suriye ve Kuzey Mezopotamya arasındaki boşluğu doldurma imkânı elde edildi. Bu sadece mimari verilerle sağlanmadı. Anadolu'nun bu çağda kültür tarihi bakımından önemi ve durumu da çivi yazılı tabletler, silindir ve damga mühür baskıları ve tasvirli sanat yapıtlarının keşfi ile de doğrulandı.

Karum alanında I a, I b ve II kat yapıları bir arada incelendi. I a ve I b katlarının karşılıklı durumu, bazı kısımlarda aralarındaki yığıntı ve bilhassa I a mezarlarının I b evleri içine açılmış olması, sağlam kalıntıları nedeni ile, çok öğretici oldu. Karum'un bazı kısımlarında I b evleri, tamir ve tadil ile I a insanları tarafından kullanılmış; bazı kısımlarında da I b evlerinin enkazı üstüne, I a insanları yeni evlerini inşa etmişlerdir. Fakat bu seneki kazıların aydınlığında da kesinlikle belirtmek gerekir ki, I a şehri I b'ye bakınca çok küçük bir şehir görünümünde idi.

I a katının iki taş sanduka mezarı, soyulmuş olmasına rağmen, ölü hediyeleri bakımından çok zengin idi. Tunç, kurşun ve pişmiş toprak kapların çoğu eşsiz idi.

I b katı evlerinde, çok iyi korunmuş durumda tabletler keşfettik. Bunlar, Büyük Hammurabi ile çağdaş belgelerdir. 2-3 odalı evler mütevazî görünümde olmalarına rağmen, belgelerin çeşitliliği dikkatimizi çekmektedir.

Şiddetli bir yangın geçiren II kat evlerinde, küçük eşya, daha önceleri de olduğu gibi, in situ durumda elimize geçti. Ritonlar, nakışlı vazolar, ayna gibi parlak testiler, yeni örnekleri temsil etmektedir. Bu kazılara 1948 yılında başlandı; buna rağmen, her sene yeni, değişik eserler bulunmaktadır. Bunun nedenlerini, Kaniş'in Eski Dünya'nın en zengin bir ticaret merkezi olmasında, Suriye - Kuzey Mezopotamya ile kurduğu sıkı ticari ilişkilerde ve bunun neticesi olarak siyasi organizasyonunun sağlamlığında aramalıdır.

TAHSİN ÖZGÜÇ

5 — *Maşat Höyük'te 1977 Çalışmaları :*

1977 mevsimi Maşat Höyük kazıları, benden başka Doç. Dr. Kutlu Emre, Mimar - Arkeolog Mahmut Akok, Dr. Hayat Erkanal, Arkeolog Hamdi Kodan,

Desinatör Cengiz Erol, Fotoğraf Selâhattin Öztartan'dan oluşan heyet tarafından yürütüldü. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünü Arkeolog Hayri Özkeski temsil etti. Ayrıca, öğrenciler de görgü ve bilgilerini artırmak üzere, bu çalışmalara katıldı.

Boğazköy - Hattuşa dışındaki bu ilk Hitit arşivinin ve bu planı ile ilk Hitit Sarayının 40 odası açığa çıkarıldı. Bunların çoğu bodrum, azı zemin katı odalarıdır. İki yöndeki direkli galeri ve ortadaki avlunun büyük bir kısmı açıldı. Çivi yazılı tabletlerin yardımı ile kesin olarak tarihlenebilen bu saray, bu şekliyle Hitit ülkesinde (Boğazköy dahil) ilk örneği temsil etmektedir. Bu sene B-F/3-4-5 ve F-H/8-7 plankarelerinde ve çeşitli yapılar üstünde çalışıldı.

Kuzeyde sarayın bodrum katı odaları, içlerindeki ambarları, çok sağlam durumda keşfedildi. Kerpiç duvarların korunan yüksekliği 2,5 metredir. Bu yönde galerinin direk temellerinin tamamı meydana çıkarıldı. Saraya girişin güneydoğuda, G-H/9-10 plankarelerinde olması gerekir. Yalnız, bu yöndeki iri ve işlenmiş taşların önemli bir kısmı, köylüler tarafından sökülümüşe benziyor. Kalıntılar, saray avlusunun güney yönünün de revakla çevrili olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Saray, taş ve kerpiç işçiliği, plandaki düzenliliği, ölçülerdeki titiz uygulama bakımından, Hitit mimarlığının anıtsal bir örneğini ortaya koymaktadır. Bol miktarda kullanılan giriş ve dikmelerin tanzimi, sıva ve badananın inceliği, erzak ve tahl küplerinin tertibi ve üzerlerine içindekilerin türü ile alabildiği miktarın yazılmış olması hem inşaat tekniği, hem de depoların muhtevası hakkındaki bilgimizi çok artırdı.

Kaşkalılar sınırındaki bu merkezin sarayı, bölgenin siyasal, yönetsel, ekonomik ve askeri bakımdan mihrakını teşkil etmiş olmalıdır. Burada oturan Bey, doğrudan doğruya Boğazköy'deki Büyük Kralla muhabere etmekte, Maşat Höyük'te Büyük Kralı temsil etmektedir. Tabletleri yayına hazırlamakta olan meslekdaşım Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, yakında, Maşat Höyük'ün eski adını açıklama imkânını bulacaktır. Bu kazı mevsiminde de saray odalarında tablet ve hiyeroglif işaretli bulgular keşfolundu.

B-E/3-5 plankarelerinde keşfolunan ve sarayın enkazı üstüne kurulmuş olan ve II. Hitit yapı katını temsil eden büyük bina, mühür baskısına göre, Büyük Hitit Kralı Şuppiluliuma (M. Ö. 1380-1335) zamanına aittir. Buluntularına göre resmi bir yapıyı temsil eden bu bina, sarayın M. Ö. 1400 yıllarında, Şuppiluliuma'nın babası Tudhaliya zamanında yakıldıktan hemen sonra, onun yerine geçmek üzere inşa edilmiş olmalıdır. Bilindiği gibi, bu binada da çok önemli mühür baskıları yanında "Büyük Kral Tabarna'nın Taş Mühürü" yazıtlı bir bulle de keşfedilmişti. Binanın bütün odaları, henüz, açığa çıkarılamadı.

Demir Devrinin son yapı katına ait mütevazi evlerde M. Ö. 6. yüzyıla tarihlenen ve etkisini Orta Anadolu içlerine kadar genişleten boya ile nakışlı bir seramik türünün çok güzel örnekleri bulunmuştur. Karışık yaratıklardan, acıp hayvanlardan oluşan bu tasvir sanatı Kuzey Anadolu'ya özgüdür.

Maşat Höyük kazıları tarihe yaptığı katkılarının dışında, Ankara ve Tokat Müzelerinin koleksiyonlarını zenginleştirmede önemli bir payın sahibi oldu.

TAHSİN ÖZGÜÇ

6 — *Konya Karahöyüğünde 1977 Çalışmaları :*

Türk Tarih Kurumu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi ve Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yapılmakta olan Karahöyük Kazısı 1977 yılında, 11 Haziran ile 12 Ağustos 1977 tarihleri arasında sürdürülmüştür.

Başkanlığım altında yürütülen kazıda Arkeolog Neriman Tezcan, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Hititoloji Asistanı Burhan Balcıoğlu, Hititolog Sedat Erkut, aynı Fakülte öğrencilerinden Zerrin Demir, Nihal Kavaklılar, Şule Mühür ve Japon uyruklu araştırma öğrencisi Sachiro Ohmura ile Fotoğrafçı Mehmet Ali Döğenci çalışmışlardır.

1977 yılında Karahöyük'te yalnız I. tabakada çalışılmıştır. Höyüğün güneybatısında açılan V çukurunda temiz planlar veren bir alan araştırılmış ve iki sokak arasında kalan birkaç odalı özel konutlar meydana çıkarılmıştır. Kerpiç duvarların büyük kısmı iyi korunmuş durumda ele geçmiştir. Bu alanda bulunan ve dikkati çeken küçük buluntular arasında kemikten ve üzerinde süsler bulunan ve mobilya parçaları olduğu sanılan eserler anılabilir. Ayrıca beyaz mermerden bir oyun tahtası ile yine mermerden kayık biçimli bir ritüel kabın bir parçası bulunmuştur. Bu buluntu bizi 1975 yılında daha iyi korunmuş bir örneği ele geçmiş olan bu gibi ritüel kapların ithal malzemesi olmayıp, Karahöyük'te meydana getirilmiş olduklarını düşünmemize neden olmaktadır.

ORD. PROF. DR. SEDAT ALP

7 — *Erythrai'da 1977 Çalışmaları :*

Erythrai'da kazı 26 Haziranda başlamış 30 Ağustosta sona erdirilmiştir.

Bu yıl kazılara Yaşar Holding Eğitim Vakfı büyük ölçüde yardımda bulunduğu ilk kez olarak çalışmaları üç ay boyunca sürdürmek olanağı elde edilmiştir.

Bu yıl çalışmalarına idarem altında aşağıdaki uzman, uzman yardımcıları ve öğrenciler katılmışlardır: Prof. Dr. Cevdet Bayburtluoğlu, Devlet temsilcisi İstanbul Arkeoloji Müzeleri Arkeologlarından Alpay Pasinli, Ankara Üniversitesi Arkeoloji Asistanlarından Dr. Orhan Bingöl, İzmir Üniversitesi Arkeoloji Asistanlarından Ömer Özyiğit, Türk Tarih Kurumu Arkeolog Asistanlarından Meral Manyas, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Heykeltraşı Nejat Özatay, Türk Tarih Kurumu Fotoğrafçısı Mehmet Ali Döğenci, Mimar Mustafa Uz, Arkeolog Işık Bingöl, Arkeolog Sevinç Pasinli (İstanbul Arkeoloji Müzeleri), Mimar stajyeri Merdan Özdemir, Yaşar Holding temsilcisi Ahmet Gül, arkeoloji öğrencileri Sevil Jane Mac Leod, Suzan Özgürel ve Dilek Erker.

Daha önceki yıllarda Akropol'de gün ışığına çıkarılmaya başlanmış olan ev tamamına yakın olarak kazılmıştır. Duvarlarının bazı bölümleri yerli kayadan oluşan bu ev megaron biçimli olup M. Ö. 7. yüzyılda yapılmıştır.

Bu yaz, geç Hellenistik seramik veren oldukça iyi korunmuş bir villa büyük ölçüde ortaya çıkarılmıştır. Peristyl biçimli bu evin düzgün döşeme taşlarıyla kaplı olan avlusunda bir sarnıç bulunmaktadır. Dört büyük odasının biri mozaik tabanlı

idi. Henüz kazılmamış olan doğu yönünde yatak odalarının yer aldığını düşünmekteyiz.

Güzel bir teras duvarı ile desteklenen bir düzlük üzerinde klasik çağda yapılmış olmak gereken iki megarondan birisinin üç odası, ötekinin de iki odası gün ışığına çıkartılmıştır. Bu bitişik megaronlar hakkında kesin bilgi ancak gelecek yıl doğuda kalan yapılar ortaya çıkarıldıktan sonra elde edilmiş olacaktır.

Aynı teras duvarının desteklediği düzlüğün batı kesiminde geç Hellenistik döneme ait yapıların bazı bölümleri ortaya konmuş, burada ayrıca ikinci Pompeii stilinde duvar resimlerinden parçalar elde edilmiştir. Duvar resimleri boya ve alçı kabartmalarla yapılmış olup dönemin mimarlık eserlerini taklit etmektedirler.

Kabartma mimari tezyinat, daha önce Knidos kazılarında elde edilmiş olmakla birlikte Erythrai'daki örnekler büyük önem göstermektedirler.

Aynı düzlüğün Roma Çağına ait bir bölümünde 13 gümüş paradan oluşan küçük bir koleksiyon bulunmuştur. Koleksiyonda altı Roma imparatoru ile bazı imparator eşlerinin güzel korunmuş paraları yer almaktadır.

Çalışmalar sırasında bir heroon olması muhtemel olan tapınak biçimli bir yapının tamamı ortaya çıkarılmıştır.

Ortaya çıkarılan önemli yapılardan birisini de Roma dönemine giren büyük bir villa oluşturmaktadır. Hellenistik bir yapı üzerinde inşa edilmiş olan bu evin ilk safhası M. S. 2. yüzyıla, son önemli safhası ise M. S. 3. yüzyıla aittir.

Burada bulunan mozaikler oldukça iyi korunmuştur.

1978 yılında yukarıda andığımız çalışma kesimlerinde kazılara devam edilecektir.

Bayraklı kazılarına ödeneklerin yeterli olmamasından ötürü ancak küçük ölçüde devam edilmiş ve 4. yüzyıla ait evlerin bulunduğu kesimde çalışılmıştır.

Bayraklı'da bu yaz ayrıca, iki ay boyunca buluntular üzerinde çalışılmıştır.

1978 yılında Bayraklı'da daha elverişli olanaklarla çalışmak ümidini beslemekteyiz.

Bayraklı ve Erythrai Kazıları Kurul Başkanı
ORD. PROF. DR. EKREM AKURGAL

8 — Çavuştepe'de 1977 Çalışmaları:

Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırmaları Merkezi adına ve ayrıca Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun da maddi yardımları ile yürütülen Çavuştepe kazısı, 1977 yılında temmuz başından ağustos'un ilk haftasına kadar devam etmiştir.

Çavuştepe kazısı, Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında, Prof. Dr. Adnan Pekman, Doç. Dr. Ali M. Dinçol, Dr. Veli Sevin, Dr. Oktay Belli, Dr. Altan A. Çilingiroğlu, Arkeolog - Desinatör Akif Dâi, Konservatör - Arkeolog Sait Başaran, Fotoğraf uzmanı Selâmet Taşkın, Mimar Serpil Özüoğlu, Eski Önasya Dilleri ve Kültürleri Kürsüsü ile Klasik Arkeoloji Kürsüsü öğrencilerinden Osman Erkurt, Erdal Gökçe, Emel Yücelen, Haşim Yıldız ve Bakanlık temsilcisi Arkeolog Ali Önder'den kurulu bir heyet tarafından yürütülmüştür.

Çavuştepe'de 1977 kazı döneminde, geçen yıl başlanan ve aşağıda gösterilen yerlerde çalışmalar sürdürülmüştür:

I. Yukarı Kale:

- 1 - Platform Alanı
- 2 - Tapınak Alanı
- 3 - Tapınak Avlusu, Temenos Doğu Duvarı

II. Aşağı Kale:

- 1 - Uç Kale Güney Sur Trasesi
- 2 - Potern

I. Yukarı Kale:

1976 kazı döneminde yoğun bir çalışma ile araştırılan Yukarı Kale'de 1977'de başlıca 3 alanda yapılan kazılar, ilginç sonuçlar vermiştir.

1 — *Platform Alanı*: Yukarı Kale'nin batı kesiminde bulunan bu alan bütünüyle, ana-kayanın işlenerek, düzleştirilmesiyle oluşturulmuş olup, Urartu kaya mimarisinin orijinal buluşlarından birini teşkil etmektedir. Buradaki ana-kayanın işlenişi, fonksiyonel bakımdan iki amaca yöneliktir:

a) Platformun doğu kesimindeki kaya masifi —Yukarı Kale'yi batıdan sınırlayan— bir sur trasesi (= *Kurtin + Bastion*) şeklinde işlenmiştir. Ana-kayadan büyük ölçüde yararlanılarak meydana getirilen bu tahkimat sisteminin benzer uygulaması Van Kalesinde de görülür. Ancak orada kaya masifinin güney ve kuzeye doğru tabii bir şekilde alçalması, sur kesiminin bütünüyle ana-kayadan işlenmesine imkân vermemiştir. Bu yüzden, güney ve kuzey kesimine kademeli temel yuvaları açılmış ve bunların üzerine klasik yöntemle (= *örme taş + kerpiç beden*) inşa edilen sur trasesi yükseltilerek, tamamlanmıştır.

b) Sözü geçen platform ise bir "*mahmuz*" şeklinde batıya doğru uzanmakta ve takriben 35.00 m. (= *kuzey-güney*) × 20.00 m'lik (= *doğu - batı*) bir alanı oluşturmaktadır. Bu platform batıya doğru alçalan sırt üzerindeki "*Tahkimli Yol*" ile, Aşağı Çavuştepe Kalesi'nin kuzeyindeki, "*Çifte Rampalar*"ın birleştiği "*Giriş Alanı*"na bağlanmaktadır. Platform, bağıntılı olan tahkimat sistemini, yukarıda sözünü ettiğimiz tahkimli yolu, giriş alanını ve çifte rampaları kontrol altında tutmakta ve Yukarı Kale'nin, batı tahkimat sisteminin bir kilit noktasını teşkil etmektedir. Platformun kuzey kesimi, bu yılki çalışmalarla tamamiyle ortaya çıkarılmıştır. Önümüzdeki sezonlarda yapılacak çalışmalarla da, güney kesimi temizlenerek, araştırılacaktır. Özellikle bu kesimin, Yukarı Kale'nin "*Giriş Problemi*"ne ışık tutacağını ümit ediyoruz.

2 — *Tapınak Alanı*: Geçen yılki çalışmamızda, *Cella*'nın güney- batı rızaliti önünde *in-situ* olarak bulmuş olduğumuz, yuvarlak taş sütun kaidesinden dolayı, tapınağı çevreleyen bir galerinin varlığını düşünmüştük. Bu itibarla 1977 kazı döneminde *Cella*'nın "Batı" ve "Kuzey" kesimlerinde olmak üzere, iki alanda çalışmalarımızı yoğunlaştırdık.

a) *Kuzey Kesimi Araştırmaları*: Yukarı Kale'nin hemen her tarafında olduğu gibi, *Cella*'nın kuzeyinde de yoğun olarak "Orta Çağ" a ait yapıların kalıntıları mevcuttur. Aynı zamanda *Cella*'nın kuzey duvarlarından da yararlanılarak (*ocak taşları* + *çamur*'dan) ilkel bir şekilde inşa edilen konut duvarları, belirli bir plan vermektan uzaktır. Kazılan sahada Orta Çağ'a ait çok sayıda (*sırlı-sırsız*) keramik parçaları ve tandırılar bulunmuştur. Mevcut toprak düzeyinin 1.00 m. altında, aynı çağa ait olduğu tahmin edilen ve ince kum taşlarından oluşmuş bir döşemeye rastlanılmıştır. Bu döşemenin altında ise, 0.20 m. kalınlığında, yoğun bir "*Yangın Tabakası*" mevcuttur; bu tabaka çok büyük bir ihtimalle, Çavuştepe Kalesi'nin ve dolayısıyla Yukarı Kale'nin yıkılış ve tahribi ile bağlantılıdır. Çünkü bu tahrip tabakasının hemen altında, Urartu devrine ait orijinal kalıntılar mevcuttur; zemin klasik yöntemdeki Urartu blokajı ile düzleştirilmiş ve bunun üzeri de yassı ve büyük sal taşları ile döşenerek, tapınak avlusunun sathı meydana getirilmiştir.

b) *Batı Kesimi Araştırmaları*: Yukarıda değindiğimiz, Orta Çağ'a ait yapı kompleksi, bu kesimde de tapınak alanının tahribine sebep olmuştur. Bu kompleksin konut duvarlarında kullanılan taşlar, Yukarı Kale'nin Urartu çağına aittir; tapınak avlusunun zemin blokajına ve Yukarı Kale'yi çevreleyen tahkimat sisteminin arka dolgu malzemesine ait olan bu taşlar, "*Devşirme Malzeme*" olarak ikinci kez kullanılmış ve orijinal Urartu kalıntılarının tahribine yol açmıştır. Bu tabakanın altında, *Cella*'nın güney-batı rizaliti önünde, geçen yıl ortaya çıkarılan taş sütun kaidesinin 4.50 m. kuzeyinde (*Cella*'nın kuzey-batı rizaliti önünde) ve bunun 8.60 m. batısında iki sütun kaidesi daha *in-situ* olarak bulunmuştur. Bunlar, mevcut toprak düzeyinden ortalama 1.00 m. derinlikte ele geçirilmiş olup, 0.80 m. çapındadır ve kum taşından yapılmıştır. Bu kesimde, tapınak arka avlusunun zemini "*macır × mühre*" den oluşan tipik dolgu tabakası üzerine oturmaktadır; zeminin üzeri -kuzey kesimde olduğu gibi- yassı ve büyük sal taşları ile, düzgün bir şekilde kaplanmıştır. Böylece tapınak avlusunun döşemesi hakkında kesin bir bilgiye sahip olmaktayız. Ancak, bu döşeme de, yukarıda değindiğimiz Ortaçağ tahribatına sahne olmuştur. Ayrıca, burada tespit ettiğimiz ikinci önemli nokta da şudur; avlusunun kuzey, batı ve doğu kesimlerinin sütunlu bir galeri tarafından, üç yönden çevrili olduğunu kesinlikle anlamaktayız. Önümüzdeki kazı dönemlerinde yapılacak çalışmalarla, tapınak avlusunun kuzey ve batı sınırlarını bütünüyle ortaya çıkaracağımızı ümit ediyoruz.

3 — *Tapınak Avlusu, Temenos Doğu Duvarı*: Bu alanda geçen yılda olduğu gibi, yoğun bir şekilde çalışılmış ve önemli sonuçlara varılmıştır; tapınak avlusunu, doğu yönde sınırlayan anıtsal "*Temenos*" duvarında bir "*Geçit Yeri*" ile avluya geçildiği tespit edilmiştir. Bu giriş 1.10 m. genişliğinde olup, doğu-batı eksenini hemen hemen tapınağın güney fasadına paralellik göstermektedir. Ancak, bu kesimin mimari detayları, çalışmalar sona erdirildiğinde ayrıntıları ile ortaya çıkabilecektir. Çünkü, ağır tahrip ve yıkıntı tabakası bu kesimin önemini vurgulamakta, fakat kesin bir sonuca varılmasını güçleştirmektedir.

II. Aşağı Kale:

1 — *Uç Kale Güney Sur Trasesi*: Uç Kale'nin güney cephesinde boydan boya detay çalışmaları yapılmış ve bu alanı kaplayan yıkıntı kerpiç tabakası bütünüyle kaldırılarak, ana-kaya üzerine oturan surun alt sıra taş dizileri de ortaya

çıkarılmıştır. Gerek ana-kayanın temel seviyesindeki işlenişi ve temel taşlarının ana-kayaya intibakı, gerekse monumental duvar iççiliğinin ayrıntıları, bu çalışmalarla kesinlikle açıklığa kavuşmuştur. Ayrıca bu kesimde ele geçirilen bir taş silindirdamga mühürü, boynuzdan İskit at-koşum elemanı ve birinci kalite Urartu keramiği orijinal buluntuları oluşturmaktadır.

2 — *Potern*: Geçen dönemlerden beri devam eden araştırmalar bu yıl da sürdürülmüştür. Bundan önceki raporlarımızda sözünü ettiğimiz özellikler aynen devam etmektedir.

a) Tabana, ana-kayaya işlenen düzgün ve eşit boyutlu basamaklar, poternin çıkış kesimine, yani ova seviyesine doğru, kademeli olarak inmektedir.

b) Bu merdivenlerin üzerini kapatan kalın moloz, yangın, daha genel bir deyimle -Çavuştepe kalesinin yıkılışını belgeleyen- "*Tahrip Tabakası*" içinde, insan iskeletleri ve bunların üzerinde bulunan zırh pulları, saç tokaları, fibulalar, gümüş ve bronz yüzükler, bilezikler ve ayrıca 2 baskı-mühür, dikiş iğnesi, İskit ok uçları ve tipik Urartu keramik parçaları gibi buluntular ele geçirilmiştir.

İstilacılar tarafından öldürülen kale sakinlerinin -hiç olmazsa bir kısmının- bu kaya yarıntısı içine atıldıkları, iskeletlerin pozisyonundan ve kemiklerin arasında ele geçirilen ok uçlarından açıkça anlaşılmaktadır. "*Potern*" adını verdiğimiz bu monumental kaya yarıntısının esas fonksiyonu, ancak bu alan bütünüyle açıldığında belli olacaktır.

Van - Çavuştepe Kazı Kurulu
Başkanı

PROF. DR. AFİF ERZEN

9 — *Toprakkale'de 1977 Çalışmaları*:

Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırmaları Merkezi adına ve ayrıca Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun da maddi destekleriyle yürütülen Toprakkale kazısı, 1977 yılında, ağustos ayı içinde Çavuştepe kazısını müteakip devam ettirilmiştir.

Toprakkale kazısı, Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında, Prof. Dr. Adnan Pekman, Dr. Oktay Belli, Dr. Altan A. Çilingiroğlu, Fotoğraf Uzmanı Selâmet Taşkın, Eski Önasya Dilleri ve Kültürleri Kürsüsü ile Klasik Arkeoloji Kürsüsü öğrencilerinden Osman Erkurt, Erdal Gökçe, Emel Yücelen ve Bakanlık temsilcisi Arkeolog Ali Önder'den kurulu bir heyet tarafından yürütülmüştür.

Toprakkale'de 1977 kazı döneminde, geçen yıl başlanan ve aşağıda gösterilen başlıca 2 alanda, çalışmalar sürdürülmüştür.

1 — "*Haldi Tapınağı*"nın *Kuzey-Doğusundaki Alan*: Geçen yıl bulunan ilginç kaya mimarisi hakkındaki bilgilerimizi genişletmek amacı ile, bu kesimi kaplayan -yaklaşık olarak 2.00 m. kalınlığındaki- yıkıntı tabakası, kuzey-güney doğrultusunda açtığımız 3.000 m.'lik bir kesit yardımıyla araştırılmıştır. Kesitten edindiğimiz verileri şu şekilde özetleyebiliriz:

a) Mevcut toprak düzeyinden, ortalama olarak 1.20 m. derinlikte, kül ve kömürden oluşan ve kesit boyunca uzanan yoğun bir “Yangın Tabakası” tespit edilmiştir. Bu yangın tabakası, çok büyük bir ihtimalle, Toprakkale’nin tahribi ve yıkılışı ile bağlantılı olmalıdır.

b) Bu tabakanın altında, belirli bir plan vermiyen mimari kalıntıların izleri mevcuttur. Özellikle, ana-kayanın düzeltilmesi sonucunda meydana getirilen zemin üzerindeki, konut girişlerine ve kapılara ait mil yatakları dikkati çekmektedir. Bu zeminin doğrultusundaki düşük ve çukur seviyeler, küçük ocak taşları ve mıcır la doldurularak blokaj yapılmış ve böylece, istenilen düz yüzey meydana getirilmiştir.

Özellikle, yukarıda değindiğimiz yangın tabakası içinde ele geçirilen çok sayıdaki amorf demir, mızrak ve ok uçları, Toprakkale’nin bir “*Istila*” sonucunda yıkıldığını açıkça belgelemektedir. Gelecek yıl bu alandaki çalışmalar genişletilerek, sözünü ettiğimiz mimari izlerin plan üzerine geçirilmesi sağlanacaktır.

2 — *Sarnıç* (?): Arkeoloji literatüründe “*sarnıç*” olarak adlandırılan ve ana-kayanın içine oyularak meydana getirilmiş bu büyük mekânda, bu yılda da çalışmalara devam edildi. Alt bölümünde yer alan, 3.40 m. × 7.60 m. boyutlarında ve bir “*havuz*” görünümünde olan tabandaki oyuntu alanı tamamiyle temizlendi. Ancak, bu havuz, ana-kaya içinde 0.60 m.lik bir derinlik göstermektedir. Bu derinlikte bir sarnıç “*haznesi*” düşünülemez. Havuz yahut Hazne denilen kısım küçük ocak taşları ile doldurulmuş olup, bunlar dışarı atılınca içerdeki rutubetin de kesildiği ve herhangi bir su kaynağının söz konusu olamayacağı kesinlikle anlaşılmıştır. Ayrıca bu büyük mekânın güney yüzünde muhtelif yerlerde dışa açılmış menfezlerin iç kenarlarında söve yerleri mevcuttur ki, bu durum menfez veya pencerelerin içerden gerektiğinde kapatıldığını açıklamaktadır. Böyle olmakla beraber, gerek havuzun ve gerekse mekânın taş işçiliği, buranın tamamlanmadan terkedildiğini kanıtlayabilecek izler göstermektedir. Özellikle içerde anakayadan yontularak yarım bırakılmış yumruların olması, bu tezimizi destekleyen canlı delilleri oluşturmaktadır. Ayrıca bunun tartışması, hazırladığımız raporda ayrıntılı bir şekilde belirtilecektir.

Tabanda demir parçaları, mermi kovanları gibi buluntuların ele geçmesi de, buranın muhtelif zamanlarda çeşitli maksatlarla kullanılmış olduğunu göstermektedir.

Van – Toprakkale Kazı Kurulu
Başkanı

PROF. DR. AFİF ERZEN

10 — *Acemhöyük'te 1977 Çalışmaları :*

Türk Tarih Kurumu, Ankara Üniversitesi ve Kültür Bakanlığı adına yapılan Acemhöyük kazıları, 1977 haziran ve temmuz aylarında yürütüldü. Başkanlığımdaki Heyet, Dr. Aykut Çınaroğlu, Dr. Uğur Silistreli, Arkeolog Aliye Özten, Desinatör Cengiz Erol, Restoratör İsmail Fidan’dan kurulu idi. Kültür Bakanlığı temsilciliği görevini Denizay Altay yerine getirdi. Arkeoloji öğrencilerinden Hürmüz Şaylıman, Hakkı İnal ve Tomrul Aytemiz sonuna kadar kazıya katıldılar.

Kazılar iki alanda yapıldı:

1. Kuzey-batı çukuru. 1976 yılında kazısına başlanıp III. kata erişilen ocak doğruya doğru genişletilerek, 1965'den önce kazmış olduğumuz çukurla birleştirildi. Yeni eklenen kısımda da III. kata kadar inildi. Böylece daha eski katların araştırılması için geniş bir alan kazanılmış oldu.

I. kat iki safhalıdır. İlk safha satha çok yakın olduğu için tahribe uğramış, ancak ocaklar ve silolar korunmuştur. İkinci safhanın evleri, II. katta yapıлып bu katta da kullanılmış olan sokağın iki tarafına inşa edilmiştir. Bu evlerin duvarları veya odaların bir kısmı açığa çıkarılmıştır. Çukurun kuzey kenarındaki mutfağın tabanının altında, kerpiç döşenmiş bir zemine yatırılmış iki bebek iskeletine raslanmıştır. Baş başa gömülmüş bebeklerin birinin ayakları kuzey-batıya diğerinin güney-doğuya yönelik idi. Tabanda öğütme taşları, havan elleri, yarıya kadar gömülmüş su küpü yerli yerinde idi.

Çukurun güneyinde bulunan ocağın içinde bileye taşları ve yakınındaki silonun kenarından çok sayıda pişmemiş kil tezgâh ağırlıkları, diğer odalarda tabaklar, çanaklar, yonca ağızlı testiler ve kurşun halkalar ele geçirildi.

II. kat yapıları, birincide olduğu gibi, III. katın yanmış binalarından sökülen taş ve cürufarla inşa edilmiştir. Tek sıra taş temel üzerine kerpiç olarak yükselen duvarlar sıvalı idi. 1976 yılında kazısına başlanan ve tamamı bu yıl açığa çıkarılan odanın güney köşesinde bir ocak, kırık çanaklar arasında mühürlü bir kulp parçası, ve bir tabak bulundu. Bu katta ele geçirilen eşyalar, riton parçası, fincan, yeni bir tipi temsil eden iri bir gaga ağızlı testi, testiler, hayvan figürinleri, fildişi ağırşak, helezon başlı iğne, gümüş iğne, ok ucu, çengel, kurşun ve hematit daralar ve kurşun halkalardan oluşmaktadır.

III. yapı katı sokağın ve II. katın evlerinin altında kaldığından dar bir alanda araştırılabildi. Çukurun güneyinde duvarları bir sıra taş temel üzerine 45 × 30 × 20 boyutunda kerpiçle örülü, kapı aralığı güneydoğu yönünde bir oda açığa çıkarıldı. Oda içinde kurşun halkalar, ağırşaklar, ve kemikten bir sap bulundu.

2. BB/50-51 çukuru. Sarıkaya Sarayının güneyine raslıyan alanda, daha eski katları araştırmak maksadıyla kazmakta olduğumuz yerde bu yıl üç kat daha derine inilmiştir. III. bin yıl Acemhöyüğünün incelenmesi, ve şehrin stratigrafisinin tayini bakımından çok önemli olan çukur, doğruya doğru genişletilecektir. Bu yıl V. katta bir oda, VI. katta birbirine bağlantıları belli olmayan üç oda, ve bir mutfaklı bir ev, VIII. katta kesik duvarlara raslandı. Her katta Eski Tunç çağıının ince ve kaba tek renkli düz ve yivli seramiği ile boyalı seramiği ele geçirildi.

Satıhtan itibaren saraya kadar olan katlar da hesaplanırsa, bu alanda X. kata inilmiş olmaktadır. Sarayın bazı kısımları üstündeki Hellenistik devre ait kat bu sayının dışındadır.

Acemhöyük Kazı Kurulu Başkanı

NİMET ÖZGÜÇ

11 — 1977 Dönemi İkiztepe Kazısı ve Samsun Bölgesi Araştırmaları:

Üyelerimizden Prof. Dr. U. Bahadır Alkım'ın başkanlığı altında Doçent Dr. Önder Bilgi, Handan Alkım (Koordinatör), Yk. Mimar Arkeolog Dr. Günhan Danışman, Sarpol Başar İzgiz (Arkeolog -Desinatör), Sümer Atasoy (Arkeolog, Bakanlık temsilcisi), H. Becker (Münih Üniversitesinden misafir üye), Ashıhan Yener (Arkeolog), Zeynep Sarı (Arkeolog), Sait Başaran (Uzman Restoratör), Cenk Alpak, Suat Kongaz, Sabri Kızıltan, Gülsün Umurtak, Vuslat Ünal, Ali Rıza Tavakkulî, Christopher Hulin (Liverpool Üniversitesinden) ve Gülcan Atasoy'dan oluşan bir kurul tarafından Kurumumuz adına - Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün ve İstanbul Üniversitesinin de katılımıyla - hem Bafra - İkiztepe kazısına, hem de Samsun bölgesindeki topraküstü araştırmalarına 6 Temmuz 12 Eylül 1977 tarihleri arasında devam edildi ve ayrıca İkiztepe'nin kültür katlarını arkeomanyetik yöntemle tarihlendirebilmek için gereken ilk çalışmalara başlandı.

A. İkiztepe'deki Kazılar:

Dört doğal yükselti üzerinde oluşan bu Höyüğün (İkiztepe I, II, III, IV) dört yükseltisinde de kazılar geliştirildi.

1 — *İkiztepe I'de*: Çalışmalar Dr. Önder Bilgi'nin gözetimi altında yapıldı. Amaçlar: 1974'de saptanmış olan Kat I'deki (= "Geçiş Çağı" = "Er - Hitit Çağı")'nın altı evresinin varlığının doğrulanması, "Geçiş Çağı" yerleşmesinin yayılışı ve "Geçiş Çağının" hemen altındaki Eski Tunç devri ile olan bağıntısının açıklanması.

İkiztepe I'in tepe kesiminin hemen kuzeyinde ve kuzey doğrultusunda 5 × 5 m. boyutunda 10 grid-karesinden oluşan 250 m² lik bir alan açıldı. Bu grid karelerinin üçünde 1974'de (A = Sondajı), birinde de 1975 ve 1976'da (A' = Sondajı) çalışılmıştı. 1977'de ise hem adlarını zikrettiğimiz kareler hem de bunlara ilaveten altı kare kazıldı (= H - Sondajı).

Daha geniş bir sahada ayrıntılı olarak çalışabilmek için 1974 ve 1975 dönemlerine ait grid-karelerinin aralarındaki birer metre genişliğinde olan ayırıcı dilimler kaldırıldı ve yeniden açılan grid karelerinde kuzey-güney doğrultusunda ayırıcı dilimler bırakılmadı, böylece 10 × 25 m. boyutunda bir alan elde edildi.

Derinleşme sırasında 1974'de Kat I'e ait saptanmış olan *altı evrenin* varlığı doğrulandı ve Kat II ile Kat I'in bağlantı durumu gözlemlenebildi.

Kat I'in evrelerinde bulunan keramik, bundan önceki dönemlerde de olduğu gibi, Boğazköy - Büyükkale kuzey-batı yamaç kazısının 8 b, 8 c, 8 d ve özellikle 9. katında, yine Büyükkale'nin IV. ve özellikle V. katında, Kaneş Kârumu'nun IV., III. ve II. katlarında meydana çıkmış olan çanak-çömleğe form ve yapılış bakımından dikkat çekici bir benzerlik göstermektedir. İkiztepe I, Kat I'in hemen bütün evrelerinde Eski Tunç III'e ait kap parçalarına da rastlanmış olması, Eski Tunç III geleceğinin bir müddet daha devam edeceğini ya da "Geçiş Çağı" keramiğinin sahibi olan kavmin Eski Tunç III keramiğinin sahibi olan kavim ile belirli bir süre daha birlikte yaşamış olduklarını olası kılmaktadır.

"Geçiş Çağı" küçük buluntularının bazıları şunlardır: Çok sayıda pişmiş topraktan yapılan tezgâh ağırlığı, sade ve üzeri oyuk bezekli ağırşaklar; bronzdan başsız ve başlı iğneler, ok uçları, saplayıcı bir silah (savaş baltası); kemik bızlar;

üzerinde geometrik oyuk bezek bulunan bir damga mühür (kırık, pişmiş topraktan), bir hayvan figürünü parçası ve bir perdah taşı.

H – Sondajında Kat I'in altındaki Kat II'ye (= Eski Tunç Çağına) ulaşıldığı vakit daha fazla derinleşilmediği ve kazı durdurulduğu için, Kat II'nin evreleri bu dönemde açıklanamadı. Bununla birlikte adı geçen çağın sonlarına ait keramik türünün çeşitli parçalarının bulunduğunu belirtmek isteriz; söz konusu çanak-çömlek gerek form ve gerek hamur bakımından Orta Anadolu'nun kendisi ile çağdaş keramiğine benzerlik göstermektedir. Küçük buluntulara gelince, bunlar arasında pişmiş topraktan yapılmış bir figürünü özellikle zikretmek isteriz: Kum saati biçiminde soyut-şematik bir kadın idolu (yük. 4.5 cm., kalınlık 1.7 cm., genişlik 4.5 cm., baş için hazırlanan çukurcuğun çapı 0.8 cm.) başı geçme, baş maalesef bulunamadı, ön yüzünde küresel kabartma halinde sadece iki göğüs işlenmiş. Güney-batı Anadolu'da Genç Neolitik çağda Hacılar'ın VI. katında (örneğin krş. J. Mellaart: *Excavations at Hacilar II*, Edinburgh 1970, Lev. CLX, f ve res. 233, sıra 1, sıra 6), Balkanlar'da Romanya'da Gumelnitsa'da (örneğin krş. H. Müller - Karpe: *Handbuch der Vorgeschichte II, Text*, s. 470, No. 194 ve *Tafeln*, Lev. 165, L 1) pişmiş topraktan yapıma örneklerine rastlanan, nerede bulunduğu bilinmeyen taştan yapıma örnekleri de olan (bk. *Art and Culture of the Cyclades* (yayımlayan: J. Thimme), Karlsruhe 1977, s. 576 ve s. 409'daki No. 578, 579), alabasterden yapıma benzeri ise Tepe Hisar III C. katında meydana çıkarılmış olan (krş. E. F. Schmidt: *Excavations at Tepe Hisar Damghan*, Philadelphia 1937, s. 191 ve Lev. XLVII. H 3500 (= s. 192, res. 114)) İkiztepe'de bulunmuş olması üzerinde durulması gereken bir önem taşımaktadır. Buradaki kısa raporumuzda konuyu ayrıntıları ile ele almak olanak dışıdır.

2 — İkiztepe IV'de (I-Sondajı) :

İkiztepe I'in eteğinden kuş uçuşu 70 m. kadar kuzey-batıda bulunan ve bu günkü ova düzeyine göre yüksekliği 16 m. olan bu yükseltinin kültürel niteliğini saptamak amacıyla 5 × 5 m. boyutunda bir deneme kazısına girildi. Yüzeyle, Eski Tunç II-III'e ait bir miktar kap parçaları bulundu. Ancak bir az daha derinleşince ana toprağa ulaşıldı. 1 m. daha derinleşildi ve ham toprağın devam ettiği görüldüğü için kazıya son verildi. Yüzeyledeki keramik kırıklarının, yandaki diğer iki yükseltiden sürüklenerek buraya geldiği anlaşılmaktadır.

3 — İkiztepe III'de (J-Sondajı) :

İkiztepe IV'ün kuş uçuşu 10 m. kadar kuzey-doğusunda ve İkiztepe II'nin de yaklaşık olarak 55 m. kuzey-kuzeybatısında bulunan bu yükseltinin güney-batı kesiminde stratigrafik durumun açıklanması için 5 × 5 m. boyutunda iki grid-karesinden oluşan 50 m²'lik bir alanda deneme kazısına girildi. Gerek doğal ve gerek çift sürme sonucu oluşan aşınmadan etkilenen İkiztepe III'ün üst yüzeyinde Eski Tunç II-III çanak çömlek parçaları arasında "Geçiş Çağına" ait, çarkta yapılmış ve dibi ip ile kesilmiş bir kâse de bulundu. Buna göre, üst evrenin – tıpkı İkiztepe I'de olduğu gibi – Eski Tunç II-III ile birlikte görülen "Geçiş Çağına" ait evrelerden birine ya da Eski Tunç II-III'ün en geç evresine maledilme olasılığı düşünülebilir; ancak erozyonun ne dereceye kadar yıkıcı olduğu bilinemediği için bu konuda kesin bir yargıya ulaşamayacağının da belirtilmesi gerekir.

Üstteki bu evrenin hemen altında, birbirinden yangınla ayrılan üç evre saptandı ve 8.49 m. de ana toprağa erişildi (En üstteki kazı başlangıç alanının kotu. 12.30 m.). Bu üç evrenin hepsinde Eski Tunç II-III Çağının kaba ve özensiz keramiği meydana çıkarıldı. Küçük buluntuların bazıları: Pişmiş topraktan yapılmış çok sayıda tezgâh ağırlıkları ve sapan taneleri, ağırşaklar; kemik bızları; çakmak taşından birkaç alet; boynuzdan bir çekiç ve çeşitli bronz eserler (iğne, balta, halka v.b.).

Bulunan özensiz kaplar ve diğer eserler burada mütevazı bir yerleşmenin yaşamış olduğuna tanıklık etmektedir.

4 — İkiztepe II'de (B – Sondajı) :

Gerek Eski Tunç I'nin en eski evresini ve gerek onun altındaki kültürel durumu ayrıntılı olarak açıklamak amacıyla Handan Alkım'ın yönetimi altında, hem 1976'da açılmış olan grid-karelerinin 7'sinde hem de bunlara güney yönde yeniden eklenen 4 grid karesinde olmak üzere toplamı 275 m²'ye ulaşan bir kesimde çalışıldı. Geçen yılda olduğu gibi, bu dönemde de karelerin kuzey-güney doğrultusunda 1 m. kalınlığındaki ayırıcı dilimler muhafaza edildi ve fakat doğu-batı doğrultusunda ayırıcı dilim bırakılmadı, böylece alanın batı kesiminde 5 × 35 m. ve onun doğu bitişiğinde de 5 × 20 m. boyutunda iki kazı alanı seçildi. Sonuçları şöyle sıralayabiliriz:

a) Kat II, evre 6 :

Grid-karelerinin 8'inde bu evrenin genellikle bastırılmış topraktan yapılmış tabanları saptandı. Tabanların üzerinde kalın *pisé* parçalarının, bazılarının üzerinde de -dikeç altı vazifesini gördüğü anlaşılan -yassıca taşların bulunması ve tranşe kenarlarındaki kesitlerde de dikey olarak inen ağaç dikeç izlerinin meydana çıkması ahşap mimarlığın uygulandığını kanıtlamaktadır.

Bu evrenin elle yapılmış keramiğinde "bitki ve mineral katkılı" (= hamur 4) ve değişik bir tür olarak ortaya çıkan "sırf mineral katkılı" (= hamur 7) olmak üzere iki tür hamur kullanılmıştır. 1974 döneminde dar bir alanda derinleşilip Kat II, evre 6'ya inildiği vakit yine aynı çeşit çanak-çömleğe rastlanmıştır. Bu kat II, evre 6'da hem Eski Tunç I'nin başına ait keramiğin hem de tamamiyle değişik hamur ve formlardaki kap parçalarının bir arada bulunuşu, söz konusu evrenin Kalkolitikten Eski Tunç çağına geçiş devresini simgelediğini olası kılmaktadır. Küçük buluntulardan bazıları: Çakmaktaşı ve obsidiandan bıçak kırıkları; kemik ağırşak, ve bız; boynuzdan çekiç ve bronzdan çeşitli eserler (iğne, bilezik parçası v.b.), pişmiş topraktan sapan taneleri ve tezgâh ağırlıkları.

b) Kat III ve evreleri :

Söz konusu kata ait 7 evre saptandı.

Kat III, evre 1: Kat II, evre 6'nın altında kuzey-güney doğrultusunda dört grid-karesinden oluşan 4 × 20 m. boyutundaki alanda büyük bir ahşap yapının kalıntıları meydana çıkarıldı. Bir kaç mekândan oluşan bu binanın şiddetli bir yangın geçirdiği görüldü. Taban üstüne belirli aralıklarla yassıca taşların konulması, bunların üzerine yatay ağaç hatıllarının yerleştirilmesi, yatay hatılların dikey hatıllarla çatkılanması ve gerektiğinde toprağa çakılan ağaç dikeçlerin de kullanılması

ması yöntemi ile bu yapının inşa edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten kazı sırasında *in situ* olarak bulduğumuz yassı temel taşları, kömürleşmiş, bazen de çürümüş yatay ve dikey hatlılar ve yer yer 1.25 - 1.40 m. uzunlukta olup toprak içine çakılan dikey dikeç izleri böyle bir tekniğin uygulandığını kanıtlamaktadır.

Kat III, evre 1'de açığa çıkarılan keramiğin hemen hepsi "mineral katkılıdır" (= hamur 7), ancak çok az sayıda "bitki ve mineral katkılı" hamurla (= hamur 4) yapılmış kaplara da rastlanmıştır. Gerek stratigrafik durum ve gerek keramiğin değişmesi nedeni ile Kat II, evre 6'nın altındaki bu kültürü Kalkolitik olarak nitelendik. Küçük buluntulardan bazıları: Çakmaktaşıdan özenle yapılmış bıçaklar, bir kaç obsidian alet; pişmiş topraktan halkalar, sayıları 158'e ulaşan sapan taneleri, ağırlıklar; bir bronz bilezik parçası v.b. Bunlar arasında pişmiş topraktan yapılmış bir figürini özellikle belirtmek isteriz: Figürinin yüksekliği 7 cm., kalınlığı 1 cm. kalça kesiminde genişliği 2.5 cm.dir, sivri ve arkaya yatık başı vardır, boynu uzundur, gözleri birer küçük oyuk ile gösterilmiştir. Burnu sivri ve kabartma halindedir, el ve ayaklar belirlenmemiştir, boynundan karnın üst kesimine kadar kabartma halindeki dört sıra şerit bezekler vücudu sararak çevrelemektedir, bunların en altta olanı yalnız vücudun ön tarafında her iki yanından aşağıya doğru beşinci bir kabartma şeridi halinde sarkarak bir kavis oluşturmaktadır, şeritlerin hepsinin üzerinde bezekleme amacıyla yapılmış çukurcuklar vardır. Bu eser, Eski Anadolu'nun idol repertuarının alışılmamış örneğini temsil etmekte ve yine ayrıntılı bir araştırma konusunu oluşturmaktadır.

Kat III, evre 1'deki büyük binanın kuzey kesimi, dikeçler üstünde ve kalınlığı 2 m.ye ulaşan bir kum birikintisi üzerinde inşa edilmiştir. Bir taşkın sonucu oluştuğu anlaşılan bu kum birikintisinin içinde çok sayıda büyükbaş hayvan kemikleri, yine çok sayıda keramik parçaları, küçük buluntular (sileks ve obsidian aletler, kemik bızlar, bronz eserler, pişmiş topraktan sapan taneleri v.b.) açığa çıkarılmıştır.

Kat III, evre 2: Kazı alanının güneyinde bu evreye ait yanmış bir ahşap yapı kalıntısı ve ona ait taban buluntu. Çanak-çömleğin tümü mineral katkılıdır. İki sileks, bir kuvars ve bir obsidian alet ufak buluntular arasındadır.

Kat III, evre 3: Kazı alanının en kuzeyinde ve en güneyinde yer alan iki grid-karesinde saptandı; bunlara ait yangın geçirmiş birer ahşap yapı kalıntısına da rastlandı. Keramik tamamıyla mineral katkılıdır. Küçük buluntular: Pişmiş topraktan bir kaç sapan tanesi, dört bronz iğne, boynuzdan bir çekiç.

Kat III, evre 4: Kazı alanının en kuzeyindeki grid-karesinde Kat III, evre 3'ün altında bir yangın molozu kaldırıldıktan sonra Kat III, evre 4'e ait bir mekân kalıntısı ve onun bastırılmış toprak tabanı meydana çıkarıldı. Bu evrenin kaplarının hepsi yine mineral katkılı hamurla hazırlanmıştır. Özenle yapılmış taş bir baltayı küçük buluntu olarak zikretmek isteriz.

Kat III, evre 5: Kat III, evre 4'ün altındadır. Yangın geçirerek harap olmuş bir mekânın yıkıntısı saptandı. Keramik tamamen mineral katkılıdır. Ufak buluntular: Çakmaktaşıdan aletler, kemik bızlar, bronzdan bir iğne (kırık), bronzdan bir *balık oltası iğnesi*.

Kat III, evre 6: Bir önceki evrenin hemen altında yer almaktadır. Bu evreye ait yine yangından etkilenmiş bir mekânın yıkıntısı, devrik *pisé* parçaları ve kalın

sıvalı tabanı açığa çıkarıldı. Kapların hepsi yine mineral katkılı hamurdandır. Pişmiş topraktan sapan taneleri, bir kemik iğne, özenli işçilikte bir sileks bıçak, kırık birkaç obsidian alet, bronz bir iğne (kırık) ve bronz bir boncuk ufak buluntular arasındadır.

Kat III, evre 7: Bir öncekinin altında olan bu evrede yine yanmış bir mekâna, bunun kalın döşemesine ve *pisé* kırıklarına rastlandı. Keramiğin aynı surette mineral katkılı olduğu görüldü. Ufak buluntuları: Pişmiş topraktan sapan taneleri, bir kemik bız ve küçük şekilsiz bronz parçaları.

Kat III, evre 7'nin yıkıntıları kaldırıldıktan sonra derinleştirildi ve 12.50 m.'de ana toprağa ulaşıldı (İkiztepe II'nin bu günkü ova düzeyine göre yüksekliği, 22.54 m.)

Kalkolitik olarak nitelediğimiz Kat III'ün bütün evrelerinin keramiği yukarıda da belirttiğimiz gibi, gerek form ve gerek hamur bakımından değişik bir tür gösterir; bu hamur (hamur 7) sırf mineral katkılıdır, özenle hazırlanmıştır; iyi pişirilmiştir, çoğunluğunun dışı perdahlıdır, rengi genellikle siyahımsıtrak gridir, kırmızımsıtrak kahverenginde olanları da vardır. Kat II'de rastlanan bezeklerden hiç biri Kat III çanak-çömleğinde görülmez, kaplar genellikle bezeksizdir, ancak bazılarının üzerinde ince band rölyeflerinden oluşan bezekler vardır; bu rölyef bezekleri çoğunlukla kavis biçiminde düzenlenmiş olup kavsin hemen karşı ortasında gözü andıran ufak bir kabarıklık bulunmaktadır (insan çehresi?). Keramik parçalarından birinin ağzının dış yüzeyinde ise birbirine paralel belirli uzunlukta dikey rölyef bezekleri mevcuttur. Bundan başka Kat III keramiğinde, bu kısa raporumuzda ayrıntılarına girme olanağını bulamadığımız değişik ve ilginç bir kulp türü de ortaya çıkmıştır. Böylece, İkiztepe II'nin Kat III Kalkolitik çanak-çömleği Eski Anadolu keramografyasına ışık tutan katkılar sağlamaktadır.

B. Arkeomanyetik yöntemle yaş tayini çalışmaları.

Bu konu ile ilgili olarak ilk hazırlıklar misafir üyelerimizden Jeofizik uzmanı Helmut Becker tarafından yürütüldü ve incelemeleri geliştirebilmek amacıyla gereken miktarda örnekler mahallinde alındı.

C. Samsun Bölgesinde Topraküstü İncelemeleri:

1977 döneminde Samsun'un yakın dolayları araştırıldı. Samsun'un kuş uçuşu 10 km. kuzey-batısında ve Karadeniz'in 2 km. kadar güneyinde Kümbet Tepe adlı bir höyük yerleşmesi bulduk; toplanan çanak-çömlek parçalarına göre bunun Eski Tunç, "Geçiş Çağı" ("Er - Hitit"), Demir Çağı, Hellenistik - Roma ve İslami devirlere ait olduğu anlaşıldı.

Yine Samsun'un kuş uçuşu 20 km. kadar güney-güneydoğusunda ve bugünkü Çayırkent bucağının da 7 km. güney-güneydoğusunda Dikmen tepe adını taşıyan başka bir höyük bulduk ve üzerinden Eski Tunç, Frig (?) ve Hellenistik devre ait keramik parçaları topladık.

Bu suretle, 1971, 1972, 1973, 1975, 1976 ve 1977'de Samsun'un bugünkü il sınırları içinde Kurulumuzca bulunan ve arkeoloji literatüründe adlarına rastlanmayan eski yerleşmelerin sayısı 59'a yaklaşmış oldu.

Gelecek dönemlerde Samsun Bölgesinde geliştireceğimiz topraküstü araştırmaların ve İkiztepe'de daha geniş çapta sürdürmeyi öngördüğümüz kazıların

Karadeniz'in bu orta kesiminin gerek İç Anadolu ve Batı ile olan ilişkilerini ve gerek Kalkolitik, Eski Tunç ve "Geçiş" çağlarındaki önemini açıklayan belgeler vererek çeşitli sorunların aydınlanmasına katkıda bulunmaya devam edeceğini ummaktayız.

U. BAHADIR ALKİM

12 — *Marmara ve Trakya Yörelerinde 1977 Çalışmaları:*

Türk Tarih Kurumu adına 1977 yaz mevsiminde Marmara ve Trakya bölgesinde yaptığımız istikşâf gezilerimiz kısa süreli olmuştur:

İstanbul boğazının Anadolu yakasında ve Marmara kıyısında kentleşme dışı kalmış alanlarla, Trakya bölgesinde Edirne'ye kadar gidiş yönünde Tekirdağ, Malkara, Keşan, Uzunköprü çevreleriyle Edirne'den İstanbul'a kadar Havza, Babaeski, Lüleburgaz, Çorlu çevreleri gözden geçirilmiştir. İstanbul Boğazı ve Marmara bölgesinde olduğu gibi, Trakya bölgesinde de önceki istikşâflarımızda uyguladığımız şekilde tarih öncesi yerleşme ve kalıntılar için "İpucu" verebilecek sekiler, mağaralar, kaya sığınakları, kum ocakları... saptanmaya çalışılmıştır. Bu arada Uzunköprü İlçesine adını vermiş olan ve Sultan Murad II. tarafından Ergene nehri üzerinde yaptırılmış (1426 - 1443) ünlü Uzunköprü'nün üzerinden Keşan yönünden Edirne'ye giderken Ergeneye bakan sağ tarafındaki duvarında uca doğru bir fil kabartması ilgimizi çekti. Bu husustaki araştırmalarım sırasında inşaatından beri yüzyıllar boyunca bir çok tarih yazarlarını, sanat tarihçilerini ilgilendiren bu görkemli köprünün tarihi ve mimari özellikleri ve aynı zamanda bu fil ve diğer kuş, arslan, hayvan kabartmaları, köprü korkulukları üzerindeki yuvarlak taşlar hakkındaki ayrıntılı bilgileri E. Tümgeneral Cevdet Çulpan'ın, Kurumumuz tarafından 1975 yılında yayınlanan değerli yapıtı "Türk Taş Köprüleri"nde saptadım. (Bakınız, Cevdet Çulpan - Türk Taş Köprüleri. Ortaçağdan Osmanlı devri sonuna kadar) T. T. Kurumu yayını VI. dizi, sayı 16. S. 98-105). Ankara 1975).

Edirne Müzesini bu defaki ziyaretimde Edirne'nin doğusundaki Sabuncu bağları olarak anılan semte 1959 yılı Edirne çevresi araştırmalarında meydana çıkardığım üçüncü zamanın son devrine (Pliosen) ait omurgalı fosillere (genç ve yaşlı hortumlular, Hipparion'lar, Rhinoceros...) ait defan ve dişlerle, etraf kemiklerini içeren Paleontolojik malzemenin düzenli ve bilimsel biçimde sergilenmek için çalışıldığını müze yetkililerinden öğrenmiş oldum. Ankara'ya dönüşümde M. T. A. Enstitüsü Jeoloji D. Başkanlığı Omurgalıları Servisi Şefi Sayın Dr. İbrahim Tekkaya ile yaptığım temasta Edirne Paleontolojik buluntularına ait yayınlarımızı gördükten sonra önem verdiklerinden Edirne çevresindeki bu fosilli yataklarda sistemli bir araştırma planladıklarını, Edirne Müzesi ile de temasa geçeceklerini ifade etti.

Lala Paşa İlçesi çevresinde bu mevsimde kazı yapmayı tasarladığımız bazı dolmenler üzerinde çalışmak olasılığını bulamadık. Ancak Edirne'nin tarih öncesi ilk yerleşme yeri olarak saptadığımız Tunca'nın eski sekileri üzerindeki Çardakaltı istasyonunun, ilgililerin himmetiyle yeni araştırmalara imkân verilmek üzere çöplük olmaktan kurtulduğunu da belirtmeliyim.

ORD. PROF. DR. ŞEVKET AZİZ KANSU

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ'NİN 1977 YILI ÇALIŞMA RAPORU

1977 yılı maalesef Basimevimizin 1955 yılından beri ilk defa bilançosunu zararla kapattığı bir yıl olmuştur.

Bunun tek nedeni 8 Ağustos 1977 ile 1 Kasım 1977 tarihleri arasındaki DİSK'e bağlı Basın-İş Sendikasının grevidir. 85 gün süren bu grev dönemi 1977 İstanbul Telefon Rehberinin basımının yapılacağı aylardır. Şayet grev olmasa idi takriben 12.000.000 TL.sı tutacak olan İstanbul Telefon Rehberi basılmış olacak ve 1977 yılı ciromuz 28.340.451 lira yerine 40.000.000 liraya ulaşmış olacaktı. Fason olarak yani malzemesi PTT'ce verilen bu işden başka, bu süre içerisinde başka bir iş yapılmaydı bile bilançomuz zararla kapanmayacak, asgari 5.000.000 liranın üzerinde bir kâr sağlanmış olacaktı.

Geçen yıla nazaran gider bölümlerinin durumu şöyledir:

	1976	1977	Artan veya eksilen Miktar	Artan veya eksilen Oran
Amortisman ve				
İlktesis giderleri	3.809.317,69	2.954.599,46	— 854.718,23	%— 22,43
Personel giderleri	17.346.288,17	19.135.934,55	+ 1.789.645,62	% + 10,31
İşletme giderleri	7.414.472,89	6.249.917,81	— 1.164.555,08	%— 15,70
Kâr - Zarar	3.431.533,43	— 4.477.626,85	— 7.909.160,28	%— 130,40

Amortisman, İşletme giderleri ve kârdaki eksiliş grev nedeniyle eksik üretim yapmaktan ileri gelmiş, personel giderlerindeki artış da yeni toplu sözleşmenin getirdiği yükümlülüğün sonucundan doğmuştur.

İki yıllık ana gider bölümlerinin kendi aralarındaki dağılım oranları ise şöyledir:

	1976	Dağılım Oranı	1977	Dağılım Oranı
Amortisman ve				
İlktesis giderleri	3.809.317,69	% 13,33	2.954.599,46	% 10,43
Personel giderleri	17.346.288,17	% 60,72	19.135.934,55	% 67,52
İşletme giderleri	7.414.472,89	% 25,95	6.249.917,81	% 22,05
Toplam	28.570.078,75	% 100,00	28.340.451,82	% 100,00

Personel giderlerindeki % 6,8 oranındaki artış yukarıda bildirilen nedenlere dayanmaktadır. 1978 yılında bu oranın yine % 60 a düşeceğine, Basimevinin veriminin artacağına ve geçmiş yıllardaki kâr düzeyine çıkarılacağına inanmaktayız.

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ YÖNETİM KURULU

DENETLEME KURULU RAPORU

TÜRK TARİH KURUMU GENEL KURULUNA

Genel Kurulunuzca bizlere verilen denetleme görevimizi 2 Mart 1978'de Türk Tarih Kurumu ile Basımevinde bilançoları, defterleri, gider belgelerini incelemek ve görevlilerden gerekli bilgileri almak suretiyle yerine getirdik.

1976 yılı bilançolarında yazılı değerlerin 1977 yılı hesaplarına olduğu gibi devrolunduğunu, 1977 yılı içinde yapılan harcamaların yönetmeliklere uygun biçimde yapıldığını gördük.

Gerek Kurumun, gerekse Basımevinin defter ve kayıtlarıyla, harcama belgelerinin düzgün tutulduğunu ve özenle saklandığını, Yüksek Kurulunuzun onayına sunulan kesin hesap çizelgeleriyle bilançoların bu kayıtlara uygun olarak düzenlendiğini saptadık. Bu nedenle kesin hesap, bilanço ve kâr-zarar hesaplarının onaylanarak Yönetim Kurullarının aklanmasını yüksek onayınıza sunarız.

Geçen yılki raporumuzda da belirttiğimiz gibi, telif ve tercüme karşılığı olarak alınan avanslardan bir bölümünün halâ kapatılmadığını, hatta bu avanslardan bir kişi üzerinde dört yüz küsur bin liraya varan avans bakiyesi bulunduğunu gördük. Ayrıca kongrelere gidilmiş, bilimsel araştırmalar yapılmış olmasına rağmen, rapor verilmediği için alınan avansların kapatılmadığını da saptadık. Kurum yöneticilerimizi ve görevlileri ağır duruma düşürecek bu gibi davranışlardan üyelerimizin sakınmalarını, bunun gibi tonlarca metalin bağlı kaldığı bazı kitaplara basıla verilemediği için Basımevini çok zor duruma düşüren üyelerimizin de bir an önce basıla vermek suretiyle hem Basımevini ferahlatmalarını, hem de avanslarını kapatmak suretiyle kendilerini borçlu durumdan kurtarmalarını önemle öneririz.

DENETLEME KURULU

FAKİHE ÖYMEN
T. T. K. Üyesi

ORD. PROF. REŞAT KAYNAR
T. T. K. Üyesi

PROF. DR. ŞERAFETTİN TURAN
T. T. K. Üyesi

T Ü R K T A R İ H K U R U M U ' N U N 1 9 7 7 Y I L I
B İ L A N Ç O S U

A K T İ F

A — PARAYA İLİŞKİN DEĞERLER	
KASA	34.770,10
BANKALAR	2.693.860,80
2.679.374,33 İş Bank. 6635 Hes.	
14.486,47 Merkez B. 350902010 Hes.	
B — KISA VADEDE PARAYA ÇEVİRİLEBİLİR DEĞERLER	
BANKA HİSSE SENETLERİ	350.000,—
BASİMEVİ CARİ HESABI	1.412.870,59
C — UZUN VADEDE PARAYA ÇEVİRİLEBİLİR DEĞERLER	
KİTAP AMBARI	23.893.560,—
BELLE TEN AMBARI	12.249.800,—
BORÇLULAR	1.354.364,79
108.291,31 Muhtelif	
747.387,33 Telif-Tercüme Avansı	
47.615,15 Kredili Kitap Satışları	
75.699,— İlmi Araştırma ve Konf.	
3.653,— Basılmakta Olan Yayınlar	
69.633,13 Peşin Ödeme	
18.680,— Dış Kitapçılar	
65.474,06 İç Kitapçılar	
49.531,81 Kazı Avansları	
168.400,— Mensuplar Avansı	
YAYIN GEREÇLERİ	2.432.485,75
BASİMEVİ SERMAYESİ	30.000.000,—
D — TAŞINMAZ VE TAŞINIR DEĞERLER	
BİNA	8.779.417,79
DEMİRBAŞLAR	6.270.854,71
1.502.931,64 Kurum	
587.914,26 Kazı	
4.180.008,81 Kitaplık	

89.471.984,53

P A S İ F

A — ÖZ KAYNAKLAR:	
SATILACAK KURUM YAYINLARI	36.143.360,—
DİĞER VARLIKLAR	49.348.582,04
B — İHTİYATLAR	
İHTİYAT FONU	2.728.630,90
C — YABANCI KAYNAKLAR	
BANKALAR	903.022,54
903.022,54 İş Bank. 20184 Hes.	
KANUNİ KESİNTİLER	290.417,24
156.161,— G. Vergisi	
16.789,— M. Denge Vergisi	
2.748,— Damga Resmi	
114.719,24 S. Sigorta Primleri	
BELLE TEN ABONELERİ	14.675,—
ALACAKLILAR	43.296,81
1.647,54 Türlü	
2.841,49 Kit. Siparişi	
34.190,03 Telif ve Çev. Ücrt.	
4.438,01 Dış Kitapçılar	
179,74 Kazı	

89.471.984,53

31. 12. 1977

Genel Müdür
ULUĞ İÇDEMİR

Hesap İşleri Müdürü
METİN ÇELEBİ

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S İ M E V İ
1 9 7 7 Y I L I B İ L A N Ç O S U

A K T İ F

SABİT KIYMETLER 46.039.516,98

Bina 1.151.899,00
Demirbaşlar 44.887.617,98

BAĞLANMIŞ KIYMETLER 2.152.869,84

Depozitolar 43.732,00
İlk Tesis Masrafları 661.908,54
Tasarruf Bonoları 2.930,00
Akreditifler 573.465,93
Gelecek Yıla Sari Gider. 870.833,37

GEÇİCİ ARACI HESAPLAR 748.204,72

İŞLETME KIYMETLERİ 6.663.564,91

Kağıt Ambarı 944.699,27
Mürekkep Ambarı 321.720,74
Klişe Ambarı 1.274.686,50
Ofset Ambarı 1.149.087,65
Cilt Ambarı 2.081.685,22
Plastik Ambarı 479.011,53
Yedek Parça Ambarı 73.947,62
Emanet Ambarı 20.340,00
Sair Ambarı 318.386,38

KISA VADEDE PARAYA

ÇEVİRİLEBİLEN KIYMET. 10.012.003,60

Müşteriler 3.976.474,01
T. T. Kurumu 2.336.460,20
PTT Gn. Md. 623.320,62
Ziraat Bankası 422.591,35
Sair 594.101,84

Borçlular 3.538.533,14

Y. Seçim K. 1.398.000,00
PTT Gn. Md. 1.000.000,00
Sair 1.140.533,14

Senetler 2.496.996,45

EMRE AMADE KIYMETLER 1.547.318,66

Kasa 1.333,14

Bankalar 1.545.985,52

Öğretmenler Ban. 822.837,83

İş Bankası 60.892,51

Garanti Bankası 312.174,62

T. T. Bankası 350.080,56

NÂZİM HESAPLAR 6.746.616,75

Teminat Mektupları

1977 YILI ZARARI 4.477.626,75

78.387.722,31

Muhasebeci
SONER ZERENLER

P A S İ F

SERMAYE 30.000.000,00

Ödenmiş Sermaye 30.000.000,00

İHTİYATLAR ve FONLAR 20.638.484,08

Fevkalade İhtiyatlar 2.030.060,55

Kıdem Tazminat F. 417.238,00

Yetiştirme fonu 752.755,75

Birikmiş Amortis. 17.438.429,78

UZUN VADELİ BORÇLAR 3.108.019,59

Türk Tarih Kurumu 1.412.870,59

İşbank 20184 Hes. 903.022,54

Avans Hesabı 509.848,05

Ankara Gümrük Md. 1.695.149,00

KISA VADELİ BORÇLAR 17.891.671,89

Alacaklılar 2.287.671,01

Kanuni Kesintiler 2.152.264,19

Emanetler 232.772,51

Bankalar 13.084.375,38

Senetler 134.588,80

KARŞILIKLAR 2.930,00

NÂZİM HESAPLAR 6.746.616,75

Teminat Mektupları

78.387.722,31

Md. Yrd.
(İdari)
TARİK GÜNER

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S İ M E V İ
1977 YILI KÂR ve ZARAR TABLOSU

G İ D E R L E R

AMORTİSMANLAR	2.639.906,40
İLK TESİS GİDERLERİ	314.693,06
PERSONEL GİDERLERİ	19.135.934,55
Ücretler	12.966.028,99
Fazla Mesailer	999.475,49
Yan Ödentiler	166.199,60
İkramiyeler	1.614.074,58
Sosyal Yardımlar	1.581.939,17
Sos. Sig. İşve. His.	1.808.216,72
İŞLETME GİDERLERİ	6.249.917,81

Işık	44.848,41
Kuvvet	236.604,59
Su	95.392,70
Isıtma	100.855,46
Sigorta	218.268,51
Verdiğimiz Faizler	2.465.665,85
İşletme Malzeme	841.044,97
Tamir Revizyon	583.928,97
Gayrimenkul Kira	750.000,00
IBM Mak. Kirası	
İşletme Hissesi	273.487,20
Sair Giderler	639.821,15

28.340.451,82

G E L İ R L E R

İŞLETME GELİRLERİ	21.539.471,49
Baskı İş Gelirleri	19.283.989,79
En. Yarı Mamul İş.	2.255.481,70
KLİŞE GELİRLERİ	1.041.756,59
KIRPINTI KÂĞIT SATIŞLA.	684.069,95
SAİR GELİRLER	597.526,94
ZARAR	4.477.626,85

28.340.451,82

Muhasebeci
SONER ZERENLER

Md. Yrd.
(İdari)
TARİK GÜNER